Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...тямнай 1921 оной ...брин 21-нэ гарана | № 33 (13828) | 1975 оной февралиин 8, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР В. И. НЕМОЧИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, социалис уялгануудые дүүргэхэдээ үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые туйлаhанайнь, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаhанайнь түлөө Улаан-Үдын мяханай-консервын комбинадай слесарь, Социалис Ажалай Герой Владимир Иванович **Немочиние** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной февралиин 7.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

КПСС-эй Центральна Комитет ...тийна документнүүдые hэл... дүнгүүд тухай» асуудал ...эн хэлсэбэ.

...хь партийна организацинууд ...йна документнүүдые hэлгэхэ ...эрез тогтоогдомол болзор ...үүргээ гэhэн союзна респуб...удай компартинуудай ЦК..., партиин крайкомуудай, об...дай ба политорганудай мэ...шүүдые КПСС-эй ЦК анха... абаба.

...тийна документнүүдые hэл... эмхидхэлэй-политическэ шу...эмжээ ябуулга боложо, пар... XXIV съездын шиидхэбэри...эй, КПСС-эй ЦК-гай майн ...оной) Пленумэй шиидхэбэ...тэй, партийна байгууллалтын ...лнуудаар КПСС-эй ЦК-гай ...льна секретарь нүхэр Л. И. ...евэй заабаринуудтай хүсэд ...улагдан үнгэргэгдөө гэжэ ...эй ЦК тэмдэглэбэ. Лени... суртал бодолнуудта ком...нуудай хизааргүй үнэн бай... Центральна Комитедээ той... партиин батаар нэгэдэнхэй, ...р жагсанхай байhые энэ ...э элирхэйлэн харуулаа.

...тийна документнүүдые hэл... гол дүн юуб гэхэдэ, манай ...эмхидхэлэй ба политическэ ...эриин шэнэ дүй дүршэлөөр ...ан, өөрынгөө зэргые бэхи...эн, олониитэтэй холбоо ба... улам батадхаhан, комму... түлөө тэмсэлдэ совет об... хүтэлбэрилхы, залан жо...о хүсэн байhан үүргэнь ...э болоhон байна.

... республиканудай партий...анизацинуудта нэгэ янзын, ...эй, үндэhэ hуури табигша. Владимир Ильич Ленинэй ...уургатай, Парти — манай ... оюун бодол, нэрэ хүндэ, ... сэдьхэл мүн гэhэн тэрэнэй ...тэй, шэнэ түхэлэй партий...дые барюулалга интерна...истнуудай ленинскэ агууехэ ... гэшүүд байhанай түлөө ...а омогорхолой, үндэр дээдэ ...алгын мэдэрэл коммунист... түрүүлнэ.

...тийна документнүүдые hэл...адаа партийна хүсэнүүдые ...а бодото харалга, КПСС-...XIV съездын шиидхэбэринүү... партийна организаци бүхэнэй, ...нист бүхэнэй ямараар бэе... байhанай шанга шалгалта ... Энэ хүдэлмэри партийна ...ацинуудай дайшалхы хаба ...рие дээшэлүүлхэ, комму...удай ажалай ба ниитэ-поли... эдэбхиие бүри ехээр бадар...эрэгтэ туhа хүргөө. Партий...рганизацинуудай элсүүлхы ... коммунистнуудай түрүү ...ь промышленностиие, барил...анспорт ба хэлхеэ холбооe ...ань хүгжөөлгын талаар юhэ...абан жэлэй даабаринуудые ...ын, үлүүлэн дүүргэхын ту...дөө ажахын продукци бүри ... үйлэдбэрилхэ ба бэлэдхэхын

түлөө, арад зоной баян дэлгэр байдалые улам hайжаруулхын түлөө тэмсэл дотор үнэншэмэ тодоор бэелэн харагдана. Армиин коммунистнууд сэрэгэйнгээ уялга гүйсэдхэлгөөр жэшээ харуулна.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй нүлөөн доро партийна организацинуудай ажабайдалда үзэгдэжэ байгаа hайшаалта ушарнууд улам үргэдэн дэлгэрээ. Демократическа централизмын гол ёhон бүри хүсэд дүүрэнээр бэелүүлэгдэдэг болоhон, парти доторой демократи үргэдхэгдэhэн, партийна суглаануудай, партийна комитедүүдэй пленумүүдэй үүргэ дээшэлhэн, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл бүри баримтатай тодорхой болоhон байна. Коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл бүри ехэ дэлисэтэй болоо, өөhэдынгөө партийна организацинуудай, бүхы партиин хэрэгэй түлөө тэдэнэй харюусалга нэмээ. Партиин гэшүүд ба кандидадуудые суртал бодолой талаарнь хүмүүжүүлхэ, марксистско-ленинскэ эрдэм олгохо асуудалнуудта партийна организацинуудай зүгhөө эли бодо ехэ анхарал табигдадаг болонхой.

Партийна организацинууд партиин гэшүүдэй ба кандидадуудтай тус бүритэйнь ябуулдаг хүдэлмэреэ нилээд hайжаруулаа. Коммунистнуудтай хөөрэлдөөнүүд, Уставаар хараалагдаhан уялгануудаа дүүргэлгэ тухай үйлэдбэридэхи хүдэлмэри ба hуралсал тухай, ниитын хэрэгтэ хабаадалга тухай асуудалнуудаар партбюрогой ба парткомуудай заседанинууд дээрэ, партийна суглаанууд дээрэ коммунистнуудай мэдээсэлнүүдые с о н о с о л г о — дурсагдаhан хүдэлмэриин үрэтэй hайн арга болоо. Эдэ бүгэдэнь ниитын хэрэгтэ коммунист бүхэнэй оруулдаг хубитые бүрин сэгнэхэ, партийна даалгабаринуудые бүри зүбөөр хубааха, партийна хүдэлмэриин хэм хэмжээ дээшэлүүлхэ ябадал туйлаха арга партийна организацинуудта олгоно.

Партийна документнүүдые hэлгэлгын бэлэдхэл ба тэрэниие үнгэргэлгэтэй холбоотой хүдэлмэриин шухала үрэ дүн гэбэл, коммунистнуудай хоорондоо табилсадаг эрилтэ бүри ехэ болоо. Гэхэтэй хамта, партийна организацинууд өөрынгөө зэргын ургалтые тааруулха хэрэгтэ бүри ехээр нүлөөлдэг болоо, партида шэнэ хүнүүдые абахадаа тэдэнэй дайшалхы шадабариие улам дээшэлүүлхэ ябадал хангаха гэжэ оролдоно. Партиин социальна бүридэл дотор хүдэлмэришэн ангиин гол hуури хангаха хараа бодол сэхэ шууд баримталагдана. Партида хүдэлмэришэн, колхозник, студент, залуушуулые, түбхын түрүүн комсомол шуудые, тэрэшэлэн эхэнэрнүүдые шэлэн абахын тула оролдолго ехээр гаргагдадаг болоо.

Партийна документнүүдые hэлгэлгын үедэ сугларhан дүй, дүршэл партиие улам бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ, шухала удха шанартай байhыень тэмдэглэхэ зуураа, КПСС-эй ЦК ингэжэ тусхайлан зааба: партийна документнүүдые hэлгэhэнhээ уламжалан, парти доторой ажабайдалые партийна организаци бүхэндэ бүри эдэбхитэй болгохо арга боломжонуудые зарим партийна комитедүүд хүсэд хэрэглээгүй байна.

Партийна документнүүдые hэлгэлгын дүнгүүдые hайтар шүүмжэлхы ёhоор шэнжэлхэ ба согсолхыень союзна республиканудай компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомууд, обкомууд, окружкомууд, горкомууд, райкомуудта, Совет Армиин ба Далайн Сэрэгэй Флодой Главна политуправленинүүдтэ, политорганудта КПСС-эй Центральна Комитет дурадхаба. hайн дүй дүршэлые ходоодоо байхаар үлөөхэ, үргэнөөр хэрэглэхэ, дутуу дунданудые зайсуулха хэмжээнүүдые абаха, тингэhэнэй үндэhөөр партийна хүдэлмэри улам hайжаруулха ябадал хангаха.

Партийна организацинуудые эмхидхэлэй, суртал бодолой-политическэ талаарнь улам бэхижүүлхэ, КПСС-эй гэшүүнэй нэрэ хүндэ ба удха шанарые саг үргэлжэ үргэхэ, коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл бүхы аргаар бадаргаха, журамыень шангадхаха шухала. Хүтэлбэриин ба захиргаанай партийна онол арга батадхан бэелүүлхэ, партиин директивэнүүдэй, өөhэдынгөө шиидхэбэринүүдэй бодото гүйсэдхэлые бүри шангаар хинаха ба шалгаха ябадал туйлаха. Дутуу дунданудые зайсуулгын, даагдаhан хэрэгэйнгээ түлөө бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгыень дээшэлүүлдэг шалгармал арга болохо залан сэхэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ партийна организаци бүхэндэ үргэнөөр дэлгэрүүлхэ.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, ЦК-гай декабриин (1974 оной) Пленумээр, партида совет арадта хандаhан КПСС-эй ЦК-гай Хандалга дотор, 1975 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые, юhэдэхи табан жэлэй даабаринуудые бүхы дээрэнь амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай тогтоолнууд дотор табигдаhан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ коммунистнуудые, бүхы ажалшадые элсүүлгын асуудалнууд партийна организаци бүхэнэй ажал ябуулгада гол болгогдохо ёhотой. Социалис мүрысөөнэй, ажалда коммунис ёhоор хандадаг байхын түлөө хүдэлөөнэй түрүү манлайда ябаха, үйлэдбэриин ба ниитэ-политическэ хэрэгтэ үнэн сэхээр хандалгын, үүсхэл гаргалгын жэшээ харуулдаг байха гээшэ коммунистнуудай арюун уялга болоно.

Ажахын ба соёлой байгууллалтын бүхы hалбаринуудта партийна нүлөөе шангадхаха шиидхэхы нүхэсэл болгон, партийна эхин организацинуудай дайшалхы хаба шадабариие саашадаа бүри ехэ болгохо асуудалда онсо анхарал хандуулагдаа. Компартинуудай ЦК-нууд, партиин крайкомууд, обкомууд, горкомууд, райкомууд, политорганууд партийна эхин организацинуудые ажал ябуулгын өөрсэ талануудые хараада абалсан, тэдэниие тааруугаар хүтэлбэрилхэ, үйлэдбэри дээрэ, эрдэм ба соёлой эмхи зургаануудта хүдэлмэрилдэг партиин гэшүүд болон кандидадуудые хубаарилан томилолгын асуудалнуудта гол анхарал хандуулха зэргэтэй. Экин, цеховой парторганизацинуудай секретарьнарай, партгруппоргнуудай hуралсалда, тэдээндэ заабари үгэхэ, хүдэлмэридэнь тодорхой туhаламжа үзүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаха ёhотой.

КПСС-эй баатар габьяата түүхын жэшээнүүдые, тэрэнэй үдэр бүриин асари ехэ ажал ябуулгын тодорхой баримтануудые үндэhэ болгон, партиин политическэ гэмсэлшын эрхим шанарнуудые коммунист бүхэндэ нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлхыень партийна комитедүүдтэ, политорганудта, партийна эхин организацинуудта дурадхагдаа. Эдэ зорилгонуудта партийна суглаануудые бүрин хэрэглэхэ, партиин гэшүүдэй ба кандидадуудай анхарал татадаг асуудалнуудые тиимэ суглаануудай зүбшэн хэлсэлгэдэ табиха, тодорхой дурадхалнуудые, ашатай туhатай үүсхэлнүүдые дэмжэхэ, коммунистнуудай hанамжа бодомжонуудта хайхаралгүйгөөр хандадаг ушарнуудые эрид шууд буруушаан болюулха. Партийна документнүүдые hэлгэлгын үедэ hайн гэжэ мэдэрэгдэhэн, партиин гэшүүд ба кандидадуудтай тус бүритэйнь ябуулдаг хүдэлмэриин формонуудые улам нарижуулан hайжаруулха.

Партийна организацинууд коммунистнуудай марксистско-ленинскэ hуралсалда саг үргэлжын анхарал хандуулха, партиин гэшүүн ба кандидат бүхэнэй суртал бодолой-политическэ болбосоролоо ходоодоо дээшэлүүлхэ ябадал туйлаха, энэ асуудалаар тэдээндэ шухала туhаламжа үзүүлхэ ёhотой. Политическэ hуралсалай ямараар ябуулагдадаг байhые коммунистнуудай хүдэлмэридэ, зан ябадалдань тэрэнэй нүлөөлhөөр сэгнэхэ.

Элдэб эсын тааруугүй үзэгдэлнүүд тушаа эбсэшэгүйгөөр хандадаг эршэн байдал партийна организаци бүхэндэ хангагдаха ёhотой. КПСС-эй Программын ба Уставай эрилтэнүүдые шууд дүүргэлгын түлөө коммунистнуудай урда табигдадаг эрилтые саашадаа улам шанга болгохо шухала.

Партийна комитедүүд, политорганууд коммунистнуудые тус тустань бүридхэлгын, партийна хэрэгүүдые хүтэлэлгын ёhотой hайн гурим хангаха, тиихэдээ парти доторхи эмхидхэл улам hайжаруулха, журам бэхижүүлхэ шухала нүхэсэл гэжэ энээниие хараха. Нэгэ организациhаа нүгөөдэдэ коммунистнуудай ошолгын асуудалаар тогтоогдоhон гурим нариннаар сахихыень тэдээндэ дурадхагдаба.

Худөө ажахын шэнжэлэл

ЯНВАРЬ hАРЫН ДҮН

Юhэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түрүүшын hара үнгэрбэ. Республикымнай колхоз, совхозуудай малшад 1974 оной түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргээд, 1975 ондо бэелүүлхэ социалис уялгануудые абажа, КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада харюу болгон, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсоhон байна.

Шэнэ жэлые колхоз, совхозой үхэршэд амжалтатайгаар эхилбэ. Намар, үбэлэй сагта үхэрнүүдые шахан таргалуулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаhанай ашаар январь hарада гүрэндэ 49.443 центнер мяхан худалдагдаа. Энээнэй 41.644 центнерынь үхэрэй мяхан болоно. Тиигэжэ нёдондоной январиинхитай сасуулхада 46 процент ехэ мяхан тушаагдаа.

Энэ талаар Хяагтын, Прибайкалиин, Улаан-Үдын, Кабанскын, Хэжэнгын аймагууд онсо шалгарба. Эдэнэр нёдондоной январиинхиhаа 1,8—2,4 дахин ехэ мяха гүрэндөө худалдаа. Олохон ажахынууд январь hарада гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэhэн байха юм.

Үнгэрhэн январь hарада колхоз, совхозуудай үнеэн бүриhөө 133 килограмм **hүн** hаагдаа гэхэ гү, али нёдондоной январиинхиhаа 4 килограмм доогуур болоно. Илангаяа Загарайн, Хэжэнгын, Баунтын, Сэлэнгын, Зэдын, Кабанскын аймагуудай ажахынууд hү hааляа доошолуулаа. Зүгөөр Бэшүүрэй, Баргажанай, Захааминай, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Ахын аймагуудай колхоз, совхозууд энэ жэлдэ үнеэн бүриhөө нёдондонойхиhоо ехэ hү hаажа шадаа. Олонхи аймагуудай hү hааляа доошолуулhанай уршаrhaa энэ жэлэй январь hарада нёдондоной энэ үеынхиhөө 970 центнер hүн гүрэндэ бага худалдагдаhан байна. Гүрэндэ hү худалдалгаяа ехээр доошолуулhан ажахынуудай тоодо Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын, «Пограничный», Хэжэнгын аймагай Худанай, Хориин аймагай Анаагай, Үдын, Сэлэнгын аймагай Химнын, Захааминай аймагай «СССР-эй 50 жэлэй ойн» нэрэмжэтэ совхозууд ороно.

Январь hарада 8.461 мянган үндэгэн тушаагдаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиhөө 105 мянган **үндэгэн** гүрэндэ үсөөн худалдагдаhан байна. Бэшүүрэй, Кабанскын Хяагтын, Хориин аймагууд үндэгэ тушаалгаяа ехээр доошолуулаа. Жэшээнь, Кабанскын аймагай ажахынууд нёдондоной январь hарада гүрэндөө 171 мянган үндэгэ тушааhан байбал, үнгэрhэн hарада оройдоо 77 мянган үндэгэ оруулаа. Зүгөөр бүхы дээрээ республикын ажахынуудта нёдондонойхиhоо бага зэргэ олон үндэгэн абтаhан байха юм. Улаан-Үдын аймагай ажахынууд үндэгэ тушаалгаяа нёдондонойхиhоо нилээд дээшэлүүлээ. Тиигэбэшье, Улаан-Үдын шубуунай фабрика нёдондоной январиинхиhаа 400 мянгаад үндэгэ бага тушааhан байна. Энэнь республикые ехэ гэдэргэ татаа.

Түл түрэсын хэр зэргэ абтажа байhые хаража үзэбэл, үнгэрhэн hарада бүхыдөө 13.366 **тугал** абтаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиhөө 1.733 тугал олон абтаба. Бэшүүрэй, Хойто-Байгалай, Түнхэнэй аймагуудhаа бэшэ бүхы аймагууд нёдондонойхиhоо олон тугал абаhан жэшээтэй. Бүхы дээрээ эбэртэ бодо малай үхэл гарзада оролго нёдондоной январиинхиhаа бага зэргэ доогуур байбашье, энэ жэлдэ абтаhан тугалнуудай аяар 6 процентнь гарзалшоо. Илангаяа Бэшүүрэй, Баунтын, Хяагтын, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынуудта тугал олоороо гарзална. Харин Прибайкалиин, Захааминай Кабанскын аймагуудта тугалнууд hайнаар түлжүүлэгдэнэ. Жэшээнь, Прибайкалиин аймагай ажахынуудта энэ жэлэй январьда 414 тугал абтаа. Энэнь нёдондоной энэ hарынхиhаа 48 процентээр олон болоно. Абтаhан тугалнуудайнь нэгэ процентнь гарзалhан жэшээтэй.

Энэ жэлдэ мүн **хурьгад** олоор абтажа байнхай. Үнгэрhэн hарада бүхыдөө 80.596 хурьган абтаа гэхэ гү, али нёдондонойхиhоо 2900 толгойгоор олон болоно. Захааминай, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын, Хориин аймагуудай ажахынууд нёдондонойхиhоо нилээд олон хурьга абаад байнхай. Тиин Загарайн, Хэжэнгын, Түнхэнэй, Сэлэнгын аймагуудта нёдондоной январиинхиhаа үсөөн хурьгад абтанхай. Мүнөө дээрээ хурьгад хаа хаанагүй hайнаар, гарза багатайгаар абтажа байна. Зүгөөр бүхы дээрээ хони, хурьгадай үхэл гарза нёдондоной январиинхиhаа 800 гаран толгойгоор олон болоно. Хонидой үхэл гарза Хяагтын, Загарайн, Зэдын, Сэлэнгын аймагуудта олошорhон байна.

Хурьгадай олоор, hайнаар абтажа байhан мэдээсэлнүүд Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозhоо, Бэшүүрэй аймагай Бодонгуудай, Хориин аймагай Дээдэ-Тайлсын совхозуудhаа абтаба. Эдэ ажахынууд бүхы абтаха хурьгадайнгаа 70—80 хубиинь абанхай. Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишод 5 мянгаад хурьга абанхай. Эндэхи түрүү хонишод Гатаб Шойбонов, Ринчин, Владимир Яндановтан, Геннадий Халудоров гэгшэдэй отарынхид зуун хонин бүриhөө зуу гаран хурьга абаад, hайнаар түлжүүлжэ байнхай. Энэ колхозой хонишод байгша ондо бүхыдөө хонин бүриhөө хурьга түлжүүлхээр зорингжонхой.

Республикын колхоз, совхозуудта үнгэрhэн hарада 10.818 **поршоонхо** абтаа. Энэнь нёдондоной январиинхиhаа 2.246 толгойгоор үсөөн. Харин Прибайкалиин, Улаан-Үдын, Баргажанай, Зэдын аймагуудай ажахынууд нёдондонойхиhоо нилээд олон поршоонхо абаад байна. Тиигэбэшье поршоонхо, гахайнуудай үхэл гарзадо орохо ушар ехэ. Бүхы абтаhан поршоонхонуудай аяар 15 процентнь гарзалшоо. Бэшүүрэй Загарайн, Кабанскын аймагуудай ажахынуудта абтаhан поршоонхонуудайнь 37—20 процентнь үхэл гарзада ороо. Бэшүүрэй аймагай колхоз, совхозуудта 2.002 поршоонхо абтаhан аад, тэдэнэйнь 455-ниинь гарзалаа. Загарайн аймагта нёдондонойхиhоо хоёр дахин олон гахай гарзада ороо.

Республикын ажахынуудта **шубуудай** тоо 309 мянга гаран толгойгоор олошороо. Илангаяа Баргажанай, Загарайн, Улаан-Үдын аймагуудта шубууд нилээд олошоруулагдаа.

Тугаллаhан үнеэдые, эмэ гунжадые, эхэ гахайнуудые саг соонь үрэжүүлхэ, ороондо оруулха хүдэлмэри үшөөл хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Энэ хүдэлмэри Загарайн, Зэдын, Прибайкалиин аймагуудай ажахынуудта гээгдэжэ ябана. Тиигэжэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ адууhа малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, гүрэндэ мал ажалай продукнуудые худалдаха түсэбэй дүүргэлтэдэ ехэ хохидол ушаруулжа болохо байна бшуу. Тиимэhээ энэ үедэ үнеэдые, эмэ гунжадые, эхэ гахайнуудые үрэжүүлхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха ушартай.

Малай үбэлжэлгэ шиидхэхы үедөө оронхой. Тиимэhээ ажахы бүхэндэ, фермэ, отара бүхэндэ ажалаа hайнаар эмхидхэжэ, нэгэшье мал гарзада оруулхагүй, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө бүхы хэмжээнүүд абтаха байна.

Февралиин 1-нэй байдалаар республикын колхоз, совхозуудта үбhэ, тэжээл нёдондоной энэ үеынхиhөө нилээд бага үлөөд байна. Тиимэhээ тэжээлээ гамтайгаар, аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ тон шухала.

ГРАЖДАН АВИАЦИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЗУБЛӨӨН

...раждан авиациин минис...ын командно-хүтэлбэ... бүридэлэй, үйлэдбэ... түрүүшүүлэй зүблөөн ...иин 6-да Москвада ...ба. Граждан авиациин ...оной хүдэлмэриин дүн... КПСС-эй ЦК-гай де... (1974 он) Пленумэй ...бэринүүдэй, партида, ...радта КПСС-эй Цент... Комитедэй хандаhан ...тын үндэhөөр 1975 ...рэнэй түсэб, мүн тү...юhэдэхи табан жэлэй ...нуудые дүүргэхэ зо...уд зүблөөндэ хабаа...дан зүбшэн хэлсэлгэдэ ...аhан байна.

Аэрофлодой предприятинуудта, эмхи зургаануудта, организацинуудта социалис мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэрhэн тухай элидхэлшэ — граждан авиациин министр Б. П. Бугаев, үгэ хэлэгшэд хөөрэхэ зуураа, үйлэдбэриин ба политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин дүй дүршэлөө халан абалсаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Д. Ф. Устинов, КПСС-эй ЦК-гай таhагуудые даагшанар Н. И. Савинкин, И. Д. Сербин, СССР-эй министрнүүд П. В. Дементьев, П. С. Плешаков, Ф. К. Первышин, союзна республиканудай Компартинуудай ЦК-нуудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, авиационно промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд зүблөөндэ хабаадаа.

(ТАСС).

„МОЛНИЯ-2" НИИДХҮҮЛЭГДЭБЭ

ТАСС-ай мэдээсэл

...арые тойрон дабшадаг ...ододы хэрэглэн, хэл...олбооной түхеэрэлгэ... саашадань хүгжөөхэ ...ммын үндэhөөр санти... хэмжээнэй агаарай ... дээрэ хүдэлдэг рет...ционно аппаратуратай ...-2» гэжэ хэлхеэ ...ю тогтоодог хэмэл одон ... оной февралиин 6-да ...тскэ Союзhаа табигда...андань гаргагдаа.

...етскэ Союзда телефон...графна холын радио...о тогтоохо түхеэрэлгэ...ые ашаглаха хэрэгые ...ын, СССР-эй Түбэй ...ениин программануу... «Орбитын» пунктнуудта ...улхын ба уласхоорон...ирилсаа холбоо тогтоо... тула «Молния-2» гэжэ ... холбооной хэмэл ...абигдаhан байна.

Хэмэл одон Газарhаа эгээн саада захань (апогей) дэлхэйн хойто хахадта — 4685 километртэ, Газарhаа эгээн наада захань (перигей) дэлхэйн урда хахад хубида 640 километртэ гаргагдаа. Хэмэл одон 12 час 17 минутын турша соо Газарые тойрон дабшана. Замайнь hөөлжүү — 62.8 градус.

Телевидениин программануудые дамжуулха, олон каналтай радио-холбоо холын зайда тогтоохо аппаратурануудhаа гадна, командно-хэмжэлгын бүлэг аппаратура, хэмэл одоной замыень тааруулан шэглүүлхэ, элшэ хүсөөр хангаха түхеэрэлгэнүүд хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой.

«Молния-2» гэжэ хэмэл одоор дамжуулагдаhан холбоонууд программын үндэhөөр бэелүүлэгдэнэ.

ТҮРҮҮШЫН АЛХАМ

Оройдоол гурба-дүрбэн жэлэй саада тээ Георгиевско тосхоной hаалиин фермэ аймаг соогоо шалгархаhаа байха, ажахы доторооошье түрүүшүүлэй тоодо ехэ ородоггүй hэн. hү hааха түсэб, даабаряа арай шамайл дүүргэдэг байгаа.

«Георгиевский» совхозой дирекци, партком hайса бодомжоложо, тэндэхи hаалишад, малшадаарнь зүбшэжэ үзөөд, энээнhээ урагша фермэдэ тугалшанаар хүдэлжэ байhан Елена Смородниковае фермые даагшаар томилхо гэжэ шиидэбэ.

Ажалаа hайн мэдэдэг, зон нүхэдтөө үгэеэшье ойлгуулжа шададаг, хэлэхэ, хэлсэхэшье болоо hаа хүнэй хойно байдаггүй, шуран бэрхэ хаданьлэ тэрэниие энэ тушаалда дэбжүүлhэн байгаа.

Эдэбхитэй коммунистын ажаллажа эхилhэнhээ хойшо оройдоол хоёр жэл үлүүтэй саг үнгэрбэ. Тэрэ гэhээр фермын байдал тад ондоо болоо. Урдань үхэрнүүдэйнь байра соо ороходо шабар шабха, hү тушаажа абадаг комнато сооньшье hалан муу байгша бэлэй.

Харин мүнөө эндэхи hаалишад, малшад неделидээ нэгэ дахин заатагүй ариг сэбэр сахиха үдэр үнгэргэжэ, бүхы байра, хорёо соохёо сэбэрлэдэг заншалтай болонхой. hаалишан бүхэн ходо сэбэр халаадтай байна, ажалдаа ерээд, үмдэхэ резинэ сабхи, сэбэр аршуул, hү шүүхэ марли гэхэ мэтэнь хүн бүхэнэй хубсаhаа hэлгэхэ комнато соонь үлгөөтэй байдаг. Улаан булан соонь зохид плакат, мүрысөөнэй үдэр, hара бүриин дүн, социалис уялга, малай тэжээлэй рацион, хүдэлмэриин тогтомол гурим гэхэ мэтэ хадаатай байдаг юм. hаалишадай дунда неделидээ хоёр дахин зоовет hуралсал эрхэ бэшэ үнгэргэгдэнэ. Үнеэдые хаhа сагтань үрэжүүлхэ, саг соонь шэргээхэ, түрэхэhээнь урид hайнаар харууhалха хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулдаг болоо.

Илангаяа малайнгаа үбhэ тэжээлые hайнаар буйлуулжа, шэгнүүрээр, үнеэн бүхэнэй hү шэмынь зэргээр үгэнэ.

Эдэ бүгэдын ашаар урданда энэ фермэ 3371 центнер hү абаhан байбал, нёдондо (үнеэдэйнгээ олон болоогүйшье hаань) хамта 3528 центнер hү hаагаа гэхэ гү, али табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргээ. Энэнь тус коллективэй туйлаhан түрүүшын горитой амжалта байгаа. Бүхы 181 үнеэнhээ 212 тугал түлжүүлээ. Үнгэрэгшэ жэлдэ фермын эрхим hаалишад А. Корнилова, Г. Готенко, М. Кретинина гэгшэд үнеэн бүриhөө 2200—2400 гаран килограмм hү hаажа, аймагай hаалишадай дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ нилээд дээгүүр hууринуудые эзэлhэн байна.

Ходо хүхюун согтой, хүдэлхэдөөшье бэрхэ залуу hаалишан Альбина Корнилова ямаршье сагта нүхэдтөө жэшээ харуулжа, урагшань дахуулан ябадаг юм.

Мүнөө үбэлжэлгын үедэ үбhэ тэжээлэй дутамагшье hаань, бүхы hолоомоёо хэршээд, талха тарияанай зүйлөөр холижо, гидролизно аргаар эhээгээд эдюулhэнэй ашаар hаагдажа байhан 100 гаран үнеэнhээ үдэр бүри 1000 үлүүтэй килограмм hү абана. Тиигэжэ бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсон, эндэхид гүрэндэ сагаан эдеэ тушааха январь hарынгаа түсэб амжалтатайгаар дүүргэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фермые даагша Е. М. Смородникова, түрүү hаалишан А. Н. Корнилова.

М. НАМЖИЛОВАЙ фототекст.

Хориин аймаг.

ГЭЭГДЭЛhЭЭ ГАРАБА

Юhэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түрүүшын hара үнгэрбэ. Республикымнай промышленна предприятинуудай коллективүүд хэhэн ажалайнгаа дүн гаргажа байна. «Забайкаллес» комбинадай зарим предприятинуудай коллективүүд модо бэлэдхэхэ даабаряа үлүүлэн дүүргэhэн байха юм.

Жэшээлхэдэ, Итанцын леспромхоз январиин түсэбhөө гадуур 3200 кубометр, Онсогой леспромхоз — 700 кубометр модо бэлэдхэбэ. Мүн Хандагайн леспромхозой хүдэлмэришэд, жэлэй эхинhээ муу бэшээр хүдэлжэ, модо ехээр бэлэдхэжэ шадаба. Энэ леспромхозой коллектив үнгэрhэн жэлдэ гээгдэлдэ ороhон юм. Гээгдэлhээ гарахын тула леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд хэдэ-хэдэн хэмжээ абаhан байна. Хүдэлмэришэдынь ажалаа зүбөөр эмхидхэдэг болоо. Ажалайнь саг хүсэдөөр хэрэглэгдэнэ. Хүдэлмэришэдэй дунда мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Мүрысөөнэй дүн саг соогоо согсологдожо, эрхимлэгшэдэй нэрэ солоолондо мэдээжэ болгогдоно. Недели бүри бюллетень — мэдээсэл гаргагдажа, хүдэлмэришэдэй дунда тараагдана.

А. И. Воробьев, Т. Е. Демин, И. Д. Павлов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригаданууд коллективүүд январиин түсэбhөө гадуур тус тустаа 200 кубометр модо бэлэдхэhэн байха юм. Леспромхозой жолоошод hайнаар хүдэлжэ гараа. Жолоошон М. Т. Коневин январь hарада 1304 кубометр модо доодо складта шэрэхэ даабаряа 1782 кубометртэ хүргэhэн байха юм. И. С. Кобелев даабаряа 326 кубометрээр үлүүлэн дүүргээ.

Хандагайн леспромхозой коллектив январиин даабариhаа гадуур 1150 кубометр модо бэлэдхэжэ, 5 мянган түхэригэй продукци худалдаа. Эдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ бүри шангаар хүдэлнэ. Түгэсхэхы жэлэй түрүүшын үдэрhөө hайнаар хүдэлжэ байhан Хандагайн леспромхозой коллектив социалис мүрысөөндэ хабаадажа, гээгдэлээ усадхажа шадаба.

М. РУСИНА. «Забайкаллес» комбинадай түсэблэлгын таhагай экономист.

ХУРАМХААН—БАРГАЖАН

МҮРЫСӨӨН—ЭМХИДХЭХЫ ХҮСЭН

ДАБААНАЙ САААНА ДАБААН

Мүнөө үедэ хүн бүхэн шэнэ түсэб хараалжа, социалис уялга абахынгаа урда тээ заабол хэһэн ажалайнгаа дүнгүүдые шэнжэлжэ, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаа элирүүлхын тула али бүхы талаһаань хаража үзэдэг заншалтай болонхой.

Манай аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы дүрбэдэхи жэлые нилээд амжалтатайгаар түгэсхэө. **Сагай уларилай хэды таарамжагүй байбашье, ажахынуудай механизатор, таряашад бүхыдөө 125 мянган центнер орооһо таряа, 7.926 центнер хартаабха, 5.003 центнер овощ хуряажа абаа. Тиигэжэ гүрэндэ орооһо таряа, овощ тушааха даабаряа 100 процент дүүргэһэн байна. Аймагай ажахынуудта гектарай дунда зэргээр 9,8 центнер таряан, 124 центнер овощ, 47,3 центнер хартаабха, 71.4 центнер кукурузын ногоон эшэ набша, 9,7 центнер үбһэн суглуулагдаа.** Энэ нэн түрүүлэн машина, техникэеэ саг болзортонь һайн шанартайгаар заһабарилһанай, үрэһэ хүрэнгэеэ тарилгын шанарта хүргэһэнэй, мүн ургаса тарилгаяа богони саг соо үнгэргэһэнэй ба һайнаар харууһалһанай ашаар туйлагдаа. Тэрэшэлэн газарай үрэжэл һайжаруулха талаар хараалһан хүдэлмэреэ таһалгаряагүй жэгдэ ябуулжа, **сабшалан, таряалан дээрэ 34 мянган тонно наг шэбхэ зөөжэ, 11232 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулһан, 218 гектарта үтэг хэгдэһэн байна. Гадна нёдондо аймагай ажахынуудта 1077 гектар шэнэ газар ашаглагдаа юм.**

Үрэжэлтэ газарайнгаа ашаг шэмые улам дээшэлүүлжэ, орооһото ургамалай ургаса эрид нэмээхын тула 9700 гектарта гербицид хэрэглэгдэһэн байна. Таримал ургамалай бог буртаг үбһэ, хорхой шумуулнуудые усадхахын тула Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз аймаг дотороо эгээн түрүүлэн поли дээрэ гербицид сасаха түхеэрэлгэ хэрэглэһэн юм. Энэнь яһала һайн үрэ дүн харуулаа. Юуб гэхэдэ, энэ түхеэрэлгэ самолёдто орходоо нилээд гаргаша багатай, аша үрэтэйшье юм. Тиин гэһээ Баргажанай, Шитханай совхозууд энэ шэнэ арга хэрэглэхэ, ажалдаа нэбтэрүүлхэ талаар зохихо хэмжээ хараалаагүй. Энэл дутагдалһаа боложо, дурсагдагша ажахынуудай уһалагдадаг газарай ургаса добо газарайхиһаа ехэ үлүү бэшэ байшоо. Хоёрдохёор, жэл бүри ган гасуурһаа боложо таряалангаймнай ехэнхи хуби шарлан хаташана. Тусхайлан хэлэбэл, үнгэрэгшэ зун аяар 4946 гектарай тарилга хосоршоо. Тэрэ тоодо 4076 гектарай орооһото ургамал гэмтэһэн байна. Гэбэшье энэ хохидол гансашье сагай уларилай таарамжагүйһөө бэшэ, мүн тарилгын, ургаса харууһалгын агротехническэ заабаринуудые бүдүүлигээр хахагайруулһанһаа ба газар таряалангай культура дээшэлүүлхэ талаар анхаралаа үшөөл хандуулдаггүй байһанһаа ушарна.

Үнгэрһэн жэлэй дүнгүүдые согсолон харахада, ажалдаа оролдосотойгоор хандадаг, абаһан социалис уялгаяа дүүргэхын түлөө эрмэлзэжэ, хододоо түрүү гэрэгдэ ябадаг нүхэдэйнгөө дүй дүршэлые халан абажа, ажалдаа нэбтэрүүлдэг малшад, таряашад, хонишод заабол хараалһанаа бэелүүлнэ. Жэшээлбэл, **Шитханай совхозой овощ ургуулагша Надежда Леонтьева гектарай дунда зэргээр 163 центнер огородой эдеэ хуряажа абаа. Баргажанай совхозой куузику ургуулагшад Лидия Низовцева, Дарья Чиркова гэгшэд гектар бүриһөө 402 - 489 центнер шэмэтэ тэжээл суглуулһан байна. Мүн энэл ажахын луговод В. Козулин, А. Вахрушев, А. Жданов гэгшэд гектарай 26 — 15 центнер үбһэ хуряажа һүралөө.** Тракторно-таряалан ажалай бригаданууд сооһоо онсо эрхимлэһэн **Хилганын колхозой Далай Раднаевай хүтэлбэрилдэг бригада даажа абаһан 2681 гектарай тус бүриһөө 11,4 центнер таряа хуряажа абаһан байна.** Иимэ амжалта туйлаһан түрүүшүүлые нэрлэн тоолохо болоо һаа, аймаг соо нилээд олон. Зүгөөр эдэ шалгаргшаднай эрхим илалта имагтал хоорондоо мүрысэһэнэй, нүхэд ёһоной шалгалта, хиналта үнгэргэжэ, дутагдалаа дары усадхаһанай, түрүү дүй дүршэлөө халан абажа, ажалдаа нэбтэрүүлһэнэй ашаар туйлажа, юһэдэхи табан жэлдэ хараалһан түсэбөө жэлээр уридшалан дүүргэжэ шадаба бшуу. Тиимэһээ мүрысөөн гээшэ эрхим амжалтын хани нүхэсэл гэхэ гү, али эхи үндэһэн гэжэ тэмдэглэхэ зэргэтэйбди.

Саашадаа газарай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхын тула энэ **үбэлһөө эхилжэ 386 мянган кубометр тошо халяаха, таряалангай поли дээрэ 45 мянган тонно наг шэбхэ гаргаха, 3500 гектарта саһа тогтоохо байнабди. Мүн байгша оной хабар бүхыдөө 19500 гектарта орооһото, 8250 гектарта тэжээлэй ургамалнууд таригдахаар хараалагдана.**

Табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ газарай ашаг шэмэ дээшэлүүлһэнэй ашаар адууһа малай шэмэ мүн лэ горитойгоор нэмэхэ зэргэтэй. Нёдондоной дүнгүүдые согсолон харахада, аймаг дотор мал ажалһаа абтадаг продуктнуудые гүрэндэ худалдаха даабари сүм дүүргэгдэжэ **мяха, һү тушаалгынай урзанданайхиһаа 7 процентээр, ноохон 4 процентээр дээшэлээ.** Адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар Уланай колхозой, Баргажанай совхозой малшад, хонишод горитой хубитаяа оруулаа. **Үнгэрһэн энэ хугасаа соо аймаг дотор үхэрнүүдэй тоо толгой 3 процентээр олошороо.** Һүрэг малаа олошоруулхын тула ажахы бүхэндэ үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри урдынхиһаа һайнаар ябуулагдажа, үнеэдые үрэжүүлхэ түсэбнай 87,6 процент бэелүүлэгдэбэ гэхэ гү, али 100 үнеэн бүриһөө 65,8 тугал түлжүүлэгдэһэн байна. Энэнь үнгэрһэн дүрбэн жэлэй эгээл бага дүн болоно. Гэбэшье Бодоной совхозой, Карл Марксын нэрэмжэтэ, Хилганын колхозуудта энэ ажал һанаһанда хүрэмөөр ябуулагданагүй.

Аймагай һаалишад гүрэндэ һү тушааха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэө. Түрүүшүүлэй нэгэн — Бодоной совхозой И. Русаковой даадаг фермын коллектив гүрэндэ һү тушааха табан жэлэйнгээ даабариие 4 жэл соо бэелүүлээ. **Мүн аймаг дотор 9 һаалишан һү һааха, гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбые жэлээр уридшалан дүүргэжэ, 23 һаалишан хоёр мянган килограммай «хилэ» дабаһан байна. Гадна нёдондо үнеэн бүриһөө 1469 килограмм һүн абтаа гэхэ гү, али урзанда жэлэйхиһээ 89 килограммаар дээшэлбэ.**

Һү һаалияа эрид нэмээхын хажуугаар шанарыень һайжаруулха хэрэгтэ гол анхарал үшөөл хандуулагданагүй. Энэл дутагдалһаа боложо, бүхы тушаагдаһан һүнэй 40 процентнь III группын сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Шанаргүй һү гүрэндэ эльгээһэндээ аймагнай 1299 түхэриг мүнгэ дутуу абаа.

Хэрбээ ажахы бүхэнэй мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд фермэнүүдэй ажалые хүсэд оньһожоруулжа, һаалишадай хоорондо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээд, шанарыень нарииаар хинан шалгадаг байбалнь, сагаан эдеэн бүри ехээр абтажа, һүнэй шанар эрид дээшэлхэ бэлэй. Теэд иимэ хүдэлмэри аймаг дотор жэгдэ ябуулагдаагүйнь харамтай.

Малаа шахан таргалуулжа, гүрэндэ мяха тушааха аймагай түсэб мүн лэ бэелүүлэгдэбэ. **Үнгэрһэн жэлнүүдтэ орходоо нёдондо гүрэндэ тушаагдаһан үхэрнүүдэй шэгнүүр толгой бүриин 15 килограммаар дээшэлээ.** Харин хонидой шэгнүүр нэгэ килограммаар доошолһон байна. Эхэ орондоо тарган мал тушааха талаар Баргажанай совхозой, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үхэршэд ехэ амжалта туйлаа. **Жэшээлбэл, Баргажанай совхоз гүрэндэ 350 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй мал тушааһандаа 36 мянган түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаа. Харин Баянголой малшад ажахыдаа 40 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулһан байна.**

Энэ амжалта яагаад туйлагдабаб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, дурсагдагша ажахынууд малаа гүрэндэ тушаахаһаа урид заабол шахан таргалуулжа, шэгнүүрыень эрид дээшэлүүлдэг болонхой. Урдань малай шэгнүүрые дээшэлүүлхэ талаар хүршэ Хурамхаанай аймагай ажахынуудһаа манайхин холо гээгдэдэг һэн. Харин мүнөө энэ дутагдалаа дары усадхажа, гансашье мяха худалдаха даабаряа бэшэ, мүн һүрэгөө олошоруулха түсэбөө бэелүүлхэ арга олгогдоо.

Һүүлэй мэдээгээр, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ мяха худалдаха байгша онойнгоо хахад жэлэй түсэб болзорһоо уридшалан, үлүүлэн дүүргэжэ, малаа **тус бүриин 350 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр тушааһанайнгаа түлөө 30 мянган түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаа.**

Иигээд ерэхэлээрээ хүршэ Хурамхаанай аймагтай мүрысэдэг манай аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн тодорхойлхы жэлдэ газар таряалангай, мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ тушааха талаар хараалһан даабаряа зарим талаарнь дүүргэжэ, ана мана тэмсэһэн зандаа. Тиин мүнөө жэлдэ мүрысэдэг аймагһаа гээгдэхэгүйн тула **200 мянган центнер таряа суглуулжа, 73550 центнер һү, 25960 центнер мяха, 2294 центнер ноохо абаха, 5 мянган тугал, 500 унага, 27650 хурьга, 2200 поршоонхо түлжүүлхэ түсэб хараалагдаба.** Тиимэһээ энэ даабаряа бэелүүлхын тула мүрысөөгөө улам хүсэтэйгөөр, үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, өөһэд хоорондын шалгалта таһалгаряагүй хэжэ байхабди.

Л. РАДНАЕВ,
КПСС-ай Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь.

БАРГАЖАНАЙ, ХУРАМХААНАЙ АЙМАГУУДАЙ АЖАХЫНУУДАЙ ХООРОНДОХИ 1974 ОНОЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮН

1975 оной январиин 1-нэй байдалаар
(Жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

	Баргажанай аймаг	Хурамхаанай аймаг
МАЛ АЖАЛ		
Бүхыдөө абтаһаниинь:		
һүн	94	104
ноохон	103	99,5
үндэгэн	39	—
Гүрэндэ худалдаха арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтэ:		
мяхан	102	104
һүн	110	109
ноохон	100	107
үндэгэн	144	—
Малай тоо олошоруулха түсэбэй дүүргэлтэ:		
тэрэ тоодо:		
үхэр	99,1	102
үнеэн	94	93
хонин	102	103
гахай	95	—
адуун	102	100
шубуун	118	—
Малай ашаг шэмэ (кг.)		
һүн (үнеэн бүриһөө)	1469	1347
ноохон (хонин бүриһөө)	3.3	2.3
үндэгэн (тахяа бүриһөө)	73	13
Гүрэндэ тушаагдаһан малай дунда зэргын шэгнүүр (кг.).		
үхэр	333	295
гахай	94	—
хонин	34	31
Малай үдэсэ (зуун эхэ мал бүриһөө түлжүүлэгдэһэниинь)		
тугал	78	90
хурьган	67	68
поршоонхо	1216	—
Газар таряалангай ажал		
Таряалангай ургаса (гектар бүриһөө центнерээр)		
ороохон	9,0	4,9
хартаабха	48	36
овощ	124	178
Тэжээл бэлэдхэхэ түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)		
үбһэн	74	58
сенаж	8	25
силос	58	52
корнеплодууд	54	11
ногооной гурил	37	27
Намарай паар хахалалга (проц.)	136	96
Үрэһэ хааха түсэбэй дүүргэлтэ (проц.)		
ороохо таряанай	89	53
хартаабхын	38	23
Гүрэндэ тушааха түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)		
ороохо таряан	104	—
хартаабха	92	48
овощ	116	119

Манай фотокорреспондент С. Балдуевай буулгаһан энэ фото-зураг дээрэ Гааргын совхозой ахалагша хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Цыбикжап Аюшиевна Бадмаевае харанат. Энэ нүхэрнай юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоо жэлээр уридшалан дүүргэжэ амжаһан юм. Мүнөө ахалагша хонишон Цыбикжап Аюшиевна Бадмаева хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, үбэлжэлгээ эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, шэнэ түл абалгадаа түгэс бэлдээд байна.

Залуу һаалишан Санжидма Бадмаевна Тарасова түрэл ажахы — Аргатын совхоз соо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ жэл бүри онсо шалгардаг болонхой. Эдэ үдэрнүүдтэ Санжидма туйлаһан амжалтаяа улам батадхахаар ажаллана.

Нүгөөдэ баруун гарай зураг дээрэ энэл совхозой суута үхэршэн Бальжинима Цыбхеевич Дармаевые харанат. Тэрэ жэл бүри зундаа һүрэг мал Баунтын хадалиг бэлшээридэ абаашажа, шэгнүүрыень ехээр нэмээнэ. Нёдондо Бальжинима Цыбхеевичэй хүтэлбэрилдэг бригада харууһалһан һүрэг малайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхын дунда зэргээр 900—990 граммаар нэмээжэ, абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлһэн юм.

ЗОРИЛГО ЕХЭ, ОРОЛДОХОЛ ХЭРЭГТЭЙ

Һүүлэй жэлнүүдтэ газар таряалангай ба мал ажалай продуктнуудые ехээр абажа, гүрэндэ тушааха талаар аймагаймнай малшад, таряашадай, мүн мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдэй урда ехэхэн эрилтэ табигдадаг болоо. Ушарынь хадаа энэ гансашье табан жэлэйнгээ түсэбые болзортонь сүм дүүргэхын түлөө бэшэ, мүн бүхы орон дотор сууда гараһан мүнөөнэй агуу барилга — БАМ-ай хүдэлмэришэдые эдеэ хоолой зүйлөөр гүйсэд хангаха хэрэгтэ хубитаяа горитойхоноор оруулалсаха болоһомнай мэдээжэ. Тиимэһээ колхоз, совхозуудай малшад, таряашад һү, мяха, ноохо ба ороохо таряа, хартаабха, овощ болон бусад продуктнуудые бүри элбэгжүүлхын түлөө үдэрһөө үдэртэ улам эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай. Энээнэй гэршэ болгон, хэдэн баримта эндэ дурдамаар ха гэжэ һананаб.

Үнгэрһэн жэлдэ аймагай малшад **гүрэндэ һү тушааха түсэбөө 109 процент, мяха —104, ноохо—107 процент бэелүүлжэ, адууһа малай тоо толгой олошоруулха даабаряа мүн лэ дүүргэһэн байна.** Тиихэдэ энэ хугасаа соо ажахынуудай олохон һаалишад үнеэн бүриһөө дунда зэргээр хоёр мянга гаран килограмм һү һааха «хилэ» дабажа, түрүү дүй дүршэлөө бусад һаалишадта дамжуулан сагаан эдеэ улам элбэгжүүлхын түлөө оролдоно. **Харин хонишодой бригаданууд сооһоо 11 отарын хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 100, мүн дээшэшье хурьга түлжүүлжэ, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлээ.** Түрүү хонишодой нэгэн — Гааргын совхозой ахалагша хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Цыбикжап Аюшиевна Бадмаева 100 эхэ хонин бүриһөө 132 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө дунда зэргээр 3300 грамм ноохо хайшалһан байна. Энэ амжалта яагаад туйлагдааб гэхэдэ, нэгэдэхеэр аймагаймнай олохон ажахынууд хоорондоо мүрысэжэ, хонишод, малшад өөһэд хоорондоо ябалсажа, ажалаа шалгалсадаг, дүй дүршэлөө халан абалсадаг болонхой. Жэшээлбэл, Гааргын совхозой хонишод һүүлэй жэлнүүдтэ хоорондоо ябалсажа, түл абалгадаа, үбэлжэлгэдөө бэлдэһэнээ, мүн зун, намарай сагта хонидоо хэр зэргэ бэлшээдэгыень тон нарииаар шалгадаг заншалтай. Энэ нүхэр ёһоной хиналта шалгалта залуу хонишодые хүмүүжүүлэн һургаха талаар яһала үрэтэй байһанаа харуулаа. Мүрысөөтэ нүхэдэйнгөө шалгажа, зүб тээшэнь заабарилан хэлэхэдэ, үнэн сэхэ хонишон һаа, анхаралтайгаар хүлеэн абажа, дутагдалаа дары усадхангүй яахабши. Иигээд ерэхэлээрээ нүхэр ёһоной шалгалта хёрхо байхаһаа гадна, дүй дүршэл халан абаха хэрэгтэ горитой һуури эзэлнэ.

Дурсагдагша совхоз иимэ арга хэрэглэһэнэй ашаар һүүлэй жэлнүүдтэ хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлхээр хараалһан түсэб, уялгаяа жэншэдгүй дүүргэдэг болоһон юм. Тэрэшэлэн нүхэд ёһоной шалгалта үнгэргэхэ арга, мүн ажахынуудай хоорондо хэрэглэгдэдэг болонхой. Тусхайлан хэлэбэл, тэрэл Гааргын совхозой хонишодто Аргатын, Хурамхаанай совхозуудай ахалагша хонишод ошожо, дүршэл шадабариинь халан абана.

Гэбэшье мүрысөө хэды үргэнөөр дэлгэрүүлбэшье, зарим ажахынууд малай һүрэг олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, үүлтэрыень һайжаруулха талаар хүдэлмэри биратай ябуулнагүй. Энээнһээ боложо, хонидой, үнеэдэй ашаг шэмэ үшөөл бага байһаар. Мүн гүрэндэ тушаагдаһан малай шэгнүүр горитойгоор дээшэлнэгүй. Тэрэшэлэн зооветеринарна албанай үшөөл һанаһанда хүрэмөөр эмхидхэгдээгүй, адууһа малай үбһэ тэжээлээр хүсэд хангагдаагүй дээрэһээ үнеэ, тугалнууд, илангаяа хони, хурьгад олоор гарзална. Үнгэрһэн жэлдэ Хурамхаанай, Гааргын совхозуудта, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хонид олоор гарзалаа. Тиихэдээ Һахалиин совхоздо үнеэд, хонид олоороо һубайржа, гүрэндэ мяха, һү тушааха, хурьга абажа түлжүүлхээр хараалагдаһан түсэбүүдынь дүүргэгдэнэгүй. Энэ хадаа гол түлэб малай үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдээгүй, искусственна үрэжүүлгээ таһалгаряагүй үнгэргөөгүй байһанайнь хойшолон мүн.

Һүүлэй жэлнүүдтэ таһалгаряагүй ган гасуур боложо гү, али хуряалгын үедэ уһа голнууд үерлэжэ, үбһэ ногооной, ороохо таряанай ургаса тон муу байгаа. Хэнэйшье мэдэхээр, аймагай ажахынууд бүхы таряагаа Хүнтэйдэ таридаг юм. Тиимэһээ эндэ нэгэшье гектар газар уһалагдадаггүй. Хабартаа зунай эхеэр баруунһаа үлеэһэн шанга һалхинда хүрьһэнниинь гэмтэжэ, жэл бүри үрэжэлынь муудана. Энэ бэрхэшээлые дабахын тула олон янзын онол арга, заабаринуудые туршаһан байнабди. Теэд туһа боложо үгөөгүй. Урзанда жэлһээ хойшо газараа хүрьһэ урбуулдаггүй техникээр элдүүрилгэ хэжэ, таряа таридаг болоһомнай, хүрь
һалхинда ехээр гэмтэ
болижо байна. Гэбш
шэнэ арга, заабари
бүхэн жэгдэ нэбтэрү
Нэгэдэхеэр, хэрэгтэй
на, техникэ олоор дут
Хоёрдохёор, хэрэглэ
лоһоншье һаа, газар
лангай культура дэ
хэ, ургаса харууһал
техническэ заабар
тон зүбөөр баримтал
шаа колхоз, совх
мэргэжэлтэд, хүтэлб
шэд анхарал багаар
на. Тиигэжэ аймаг
гектар бүридэ тар
үрэһэеэшье хүсэд
абаагүй. Харин үбһэ
сенаж, тэжээлэй ко
дууд ба силосэй урга
дай ургаса урда
нүүдэйхиһээ нэгэ
һайн байгаа.
энэ хуряаһан тэжээл
тайгаар гаргашалаагүй
най, үбэлжэлгын үед
хэгүй байжа магад. Т
нөө малшад, хонишод
жээлээ заабол ашаг
тэйгээр гаргашалхые
но.

Саашань огородой
ряажа, гүрэндэ туша
лаар түсэбнай дүү
Энэ имагтал огор
ажалые звеногой
эмхидхэһэнэй ашаар
даба. Хойшодоо ороо
рянай, хартаабхын,
үбһэ ногооной тогт
баян ургаса ургуулх
таряашадай, хартаабх
овощ ургуулагшадай
говодуудай ажалые зв
гуримаар эмхидхэжэ
нэйнь, мүн хуряаһан
зэргээр түлбэриинь
болохомнай. Юуб гэх
арга хүн бүхэнэй хар
дээшэлүүлхэ байна б

Аймагаймнай механ
таряашад, малшад, хо
тоол адли баһал сэ
даа мүрысэдэг гү
Хэрбээ ажахы хооронд
тарилгын, хуряалгын
мүн үбэл техникэ заһ
гын үедэ бэе бэед
шалгалсадаг байна. З
түрүүлэн машина, тех
бүтээсэ ехэтэйгээр хү
шэнэ онол арганууды
лэхэ ба тарилга, ургаса
һалалгын хүдөлмэри
жаруулха хэрэгтэ нил
лөөлһэн байна. Тиим
шадаа ажахы бүхэн
һайхан заншалаа ула
хэжэ, машина, те
һайн шанартай
һабарилжа, хабара
рилгые саг болзорто
гэхэ зэргэтэй.

Саашань Баргаж
магтай мүрысэдэг м
магай хүдөө ажахын
рилэгшэд абаһан үя
раалһан түсэбөө сүм
гэхын тула социали
сөөгөө урда мэтэ дэл
жэ нүхэд ёһоной ш
нуудые отара, гүүртэ,
да, ажахы бүхэндэ
жэ, энээнэй ашаар
онол аргануудаа, дүй
лөө халан абажа,
нэбтэрүүлхэнь гэш
бүхы хүдэлмэреэ жэ
наар ябуулбал, бай
хараалһан түсэбөө
лүүлхэ дүүрэн арга
кабди.

И. ДАМПИ
Хурамха
аймгүйсэд
түрүү

УЯЛГАНУУДЫНЬ ИЛАЛТАДА УРЯАЛНА

Мүрысэгшэ Баргажанай, Хурамхаанай аймагуудай нёдондоной дүнгүүдые эндэ зэргэсүүлэн шэнжэлһэнэй үлүү ха гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, дээрэ толилогдоһон тоо, мэдээнүүд али аймагайнь эрхимлэһые элирхэйгээр харуулна бшуу. Тиимэһээ дурсагдагша хоёр аймагай 1975 ондо абаһан социалис уялганууд, мүрысөөнэйнь гуримууд тухай тоогтон, дэлгэрэнгэйгээр хэлэлтэй.

Юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдахаар хараалһан түсэбөө сүм дүүргэһэн **Баргажанай аймагай** хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд нёдондо хэһэн ажалайнгаа дүнгүүдые шэнжэлэн хаража үзөөд, бии байгаа дутагдалнуудаа, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаа элирүүлэн, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаба. Табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ, мүн саашадаашье газар таряалангай ургаса эрид дээшэлүүлхын тула байгша ондо поли дээрээ 15.500 тонно, сабшалангайнгаа газарта 29.5 мянган тонно наг шэбхэ гаргажа тарааха, ороохото ургамалай 5 мянган гектар газарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулха ба 530 гектарта үтэг хэхэ зорилго хараалаа. Мүн 2.100 гектар шэнэ газар хахалжа ашаглаха, 1.000 гектар сабшалангай үрэжэл үндэһөөрнь, мүн 3.100 гектар газарай хүрьһэ һайжаруулжа, 8.200 гектар сабшалан һубаг, ханаабаар 2—3 дахин ундалуулха байна. Тиихэдэ бүлүүр станциар 1.000 гектар газар уһалжа, 7 мянган гектар поличи хүрьһэ уһа, һалхинай хоро то хойшолонгһоо аршалха хүдэлмэри ябуулха юм.

Газарай үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэри ябуулһанай ашаар гектарай 11 центнерһээ багабэшэ ороохо таряа, 115 центнер хартаабха, 125 центнер овощ, 100 центнер кукурузын ногоон эшэ набша, 300 центнер куузику, 12 центнер үбһэ, 15 центнер олон жэлэй ногоо ургуулжа абаха социалис уялга абаа. Тиигэжэ байгша ондо бүхыдөө 200 мянган центнер таряа хуряажа, гүрэндэ 15.650 центнер ороохо тушаагаад, үрэһэ хүрэнгээ саг болзортонь сэбэрлэжэ хааха ба ниитын адууһа малда үгтэхэ таряа хүсэд хүрэхөөр нөөсэлхэ юм. Гадна түгэсхэхы жэлдэ гүрэндэ 8 мянган центнер хартаабха, 8.200 центнер овощ худалдаха ба ниитын адууһа малда 340 мянган центнерһээ багабэшэ үбһэ бэлэдхэжэ абаха. 800 гектарта олон жэлэй ногоо тарижа, 600 гектарта һайжаруулагдаһан бэлшээри байгуулха хараатай. Малаа хүсэд хүрэхэ тэжээлээр хангажа, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхын тула 600 тонно ногооной шэмэтэ гурил бэлэдхэхэ ба 3.800 тонно сенаж даража абаха зорилго урдаа табибад.

Хабарайнгаа тарилгые богони болзорто үнгэргэжэ, оролдожо ургуулһан ороохо таряанай, үбһэ ногооной ургаса гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын түлөө тарилгын, газар элдүүрилгынгээ бүхы машина, техникээ апрелиин 1 болотор, үбһэ хуряалгын машинануудые июлиин 1 хүрэтэр, комбайн болон хуряалгын, ороохо сэбэрлэлгын машинануудые августын эхин болотор сүм заһабарилжа бэлэн болгохо байна.

Саашань мал ажалһаа абтадаг продуктнуудые бүри элбэгжүүлхын түлөө үнеэдэй, хонидой ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлжэ, үнеэн бүриһөө 1.600 килограмм һү һааха, хонин бүриһөө 3,6 килограмм ноохо хайшалха ба ажахы бүхэндэ мал шахан таргалуулха хүдэлмэри эмхидхэжэ, гүрэндэ тушаагдаха үхэрнүүдые тус бүридэнь 350 килограммда, хони—38 килограммда, гахай — 100 — 110 килограммда хүргэхэ юм. Тиигэжэ гүрэндэ 23.500 центнер мяха, 54.950 центнер һү, 2.977 центнер ноохо тушааха болоно. Энээнэй хажуугаар саашадаашье мал ажалай продуктнуудые бүри элбэгжүүлхын түлөө 1976 оной эхиндэ 17.440 үхэргэй, тэрэ тоодо 5.550 үнеэтэй, 69.375 хонитой, тэрэ тоодо 27.750 эхэ хонитой, 1.695 гахайтай байха юм. Тиихэдэ 100 эхэ мал бүриһөө 86 тугал, 90 хурьга, 80 унага, эмэ гахай бүриһөө 16 поршоонхо түлжүүлхэ зорилго хараалаа. Гадна малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, ажахы бүхэндэ искусственна аргаар үрэжүүлгын пунктнуудые олоор түхеэрхэ, фермэ, отарануудаа хүсэд оньһожоруулха байна. Тэрэшэлэн һаалишад, малшадай, таряашадай мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлжэ, залуушуулые хүдөө ажахын хүдэлмэридэ дадхаахын, һургахын тула тусхай һургуули, курсануудые эмхидхэхэ болоно.

Тиихэдэ хүршэ **Хурамхаанай аймагай** ажалшад КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, мүн лэ социалис уялгануудые абаба. Түгэсхэхы жэлдэ адууһа малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлжэ, гүрэндэ 42500 центнер һү гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 1.025 центнэрээр ехые тушааха, сагаан эдеэ абаха. Эхэ орондоо худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбые декабриин 15-да сүм дүүргэхэ зорилго хараалаа. Гадна энэ хугасаа соо 20500 центнер мяха, 4.080 центнер ноохо тушааха байна. Энэ уялгаяа дүүргэхын түлөө хонин бүриһөө 3 килограмм ноохо хайшалжа, тушаагдаха үхэрнүүдэй тус бүриин шэгнүүрые заабол 320 килограммда, хони — 34 килограммда хүргэхэ юм. Тиихэдэ малай ашаг шэмые улам дээшэлүүлхэ зорилготойгоор үүлтэр һайжаруулха, фермэ, гүүртэнүүдые оньһожоруулха хүдэлмэреэ үргэнөөр нэгэл шэглэлтэйгээр ябуулжа, бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүдээ дүүрэнээр хэрэглэһэнэй, үбһэ тэжээлээ гамтайгаар, ашагтайгаар гаргашалһанай ашаар абтаһан продукцингаа өөрынь үнэ сэнгые 3 процентээр гэхэ гү, али 140 мянган түхэригөөр хямдаруулха уялга абаба. Мүн тугал, хурьга олоор абажа, адууһа малайнгаа тоо толгойе нилээд олошоруулха, фермэ, отара бүхэнэй дэргэдэ зелёнко тариха байна. Тиихэдэ тус аймагай таряашад байгша ондо 250 мянган центнер таряа, 10.000 центнер хартаабха, 4.250 центнер овощ, 240 мянган центнер үбһэ, зелёнко, 340 мянган центнер шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ гэхэ гү, али гектарай 11 центнер ороохо, 100 центнер хартаабха, 200 центнер овощ, 100 центнер кукурузын ногоон эшэ набша, 16 центнер таримал ногоо, 10,5 центнер үбһэ хуряаха юм.

Гол баллиг болохо газарайнгаа үрэжэл һайжаруулхын тула 37,5 мянган тонно наг шэбхэ гаргажа, 1.200 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулха байна. Эдэ бүхы абаһан уялгануудай хүсэд дүүргэгдээд байбал, гансашье табан жэлэй түсэ
болзортоо бэелүүлэгдэх
шэ, саашадаашье газа
ряалангай, мал ажалай
дуктнуудые бүри ехээр
ха, гүрэндэ худалдаха
рэн арга олгогдохо б
Тиимэһээ хоорондоо х
баталжа, мүрысэгшэ эд
магууд нэн түрүүлэн
райнгаа үрэжэл һайжа
жа, уһалагдадаг полиё
үргэдхэхэ зэргэтэй. Г
фермэ, отара бүхэндэ һ
руулагдаһан бэлшээри
гүүлжа, үбһэ тэжээл
тойгоор бэлэдхэжэ, м
ашаг шэмые үдэрһөө ү
дээшэлүүлхэ болоно.

Саашань хэлэхэдэ, х
мэрилэгшэд, бригада,
бүхэнэй хоорондо дэл
социалис мүрысөөн
эршые улам шангадха
раалагдаһан гурим
ёһоор, 10 хоног, һара,
тал бүридэ дүнгүүдые
солжо, түрүүшүүлыень
ральна болон матери
талаарнь урмашуулжа,
зоригыень улам бадар
дүй дүршэлыень дэлгэ
хэ шухала. Энэ хадаа
ажахын бүхы һалбарин
хүгжөөхэ хэрэгтэ гори
һа болоно үгэхэ бшуу.

АЖАЛШАДЫЕ БҮРИ ҺАЙНААР ХАНГАХЫН ТҮЛӨӨ

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула нэгэ һаналтайгаар ажаллажа гараба. Хориин аймагай наймаалагшад эд баранай эрьесын түсэб 100,7 процент дүүргээ гэхэ гү, али түсэбһээ гадуур 628 мянган түхэригэй эд бараа хүн зондо худалдаа.

Ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн ондо габшагай бэрхээр ажаллажа, урдаа табиһан уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэжэ, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлбэ. Манай аймагта 3 столово бии юм. Ажалшадые амта шэмэтэй эдеэ хоолоор хангаха хүдэлмэрие һайжаруулха талаар үнгэрһэн жэлдэ манда ехэ хүдэлмэри хэгдээ гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Столовонуудай ажалые һайжаруулхын тула ниитын эдеэ хоолой хүдэлмэри даагша Санжидма Ванзаракшеева оролдосотойгоор хүдэлдэг хүнүүдэй нэгэ юм. Санжидма Шаралдаевна столовонуудай ариг сэбэр сахиха, хүдэлмэрилэгшэдэй журам һайжаруулха асуудалда онсо анхарһан байна. Коллектив бүхэндэ хүдэлмэриинь тодо түсэб зохёожо, дүүргэлтынь хэр ябажа байһан тухай суглаануud дээрэ хэлэдэг, туйлагдаһан амжалтыень, бии байгаа дутуу дундануудыень тэмдэглэдэг байна. Аймагай ниитын эдеэ хоолой предприятинууд тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ хараалһан даабаряа 114 процент дүүргээ гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 47 мянган түхэригэй эдеэ хоолой зүйл хүн зондо худалдаа.

Даажа байһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг бэрхэ наймаалагшад манай райондо яһала олон. Хори тосхоной универмагай хубсаһанай таһагай коллектив жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн худалдаа наймаанай түрүү коллективүүдэй нэгэн гэжэ алдаршанхай. Таһагые даагша Антонида Цыбикжанова худалдаа абагшадые тааруу зохид хубсаһаар хангаха гэжэ оролдодог. Наймаалагшад Анна Якушок, Любовь Вахрушева хүн зондо налгайгаар хандадаг гэжэ мэдээжэ болонхой юм.

Розничнo худалдаа наймаанай Георгиевкын магазинай хүдэлмэрилэгшэд хүн зондо эд бараа худалдаха жэлэйнгээ түсэб 3 үдэрөөр урид дүүргэжэ, коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлээ. Борис Александрович Бакуменкын даадаг тус предприяти дүрбэдэхи кварталай дүнгөөр райпогой эмхинүүд соо түрүүлбэ.

Һаяхан аймагай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан боложо, партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалга зүбшөөн хэлсэхэдээ, магазинуудай коллективүүд социалис шэнэ уялга батлан абаа. Аймагаймнай наймаалагшад үнгэрһэн жэлдэ туйлаһан амжалтаяа батадхан ажаллажа, түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа болзорһоонь гурбан хоног урид дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай.

Р. ШАНГИНОВ,
райпогой түрүүлэгшэ.

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭР

СССР-эй, РСФСР-эй арадуудай зургаадахи спартакиадада зорюулагдаһан мүрысөөн дүрэ буляалдалгаар Алас-Дурна зүгэй зонын бүхэшүүлэй дунда эхилбэ. Энэ мүрысөөндэ Амарай, Шэтын, Сахалинай, Магаданай областьнуудай, Примориин, Хабаровска хизааринуудай, Яхадай, Буряадай АССР-нүүдэй команданууд хабаадалсахаар Улаан-Үдэ хотодо сугларһан байна.

Урда үдэшэлэн «Труд» бүлгэмэй спортын ордон соо мүрысөөнэй эхилһэндэ зорюулагдаһан ёһолол болоо. Манайда айлшаар ерэһэн спортсменүүдые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй дэргэдэхи физкультура, спортын комитедэй түрүүлэгшэ Г. М. Сергеев мүрысөө үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитедэй зүгһөө амаршалаад, барилдаан дээрэ гоё һайхан техникэ харуулхыень хүсэбэ. Удаань манай республикын суглуулагдамал командын гэшүүд айлшадтаа бэлэгүүдые, амаршалгын тугхануудые сугларагшадай нэрьемэ альга ташалган доро барюулна.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр 48, 52, 57, 62, 68, 74 килограммай шэгнүүртэй бүхэнүүд барилдажа, ордондо сугларагшадай анхарал татана. Зонын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө эхилһэн нааданда зоно, орон соогоо мэдээжэ болоһон спортсменүүд олон. Тэдэнэй дундаһаа СССР-эй хоёр удаа чемпион болоһон, уласхоорондын классай спортын мастер Гавриил Дмитриев (Яхадай АССР), 1971 ондо ороной профсоюзуудай дунда үнгэргэгдэһэн нааданда чемпион болоһон, СССР-эй спортын мастер Валерий Иванов (Буряадай АССР), Белоруссиин ССР-эй, Яхадай АССР-эй чемпион, спортын мастер Василий Уваров болон бусадые нэрлэмээр.

Шэгнүүрэй категори бүхэнһөө найман бүхэ энэ үдэр хибэс дээрэ гаража барилдахадаа, нааданай һайн техникэ харуулжа байгаад тулалдажа, диилдэхэгүй гэжэ оролдоо. Жэшээнь, Магаданай, Амарай областьнуудһаа ерэһэн бүхэнүүд Воровский Пыжов хоёр (48 килограмм) барилдаанай эхилэн сасуу бэе бэедээ добтололсожо оробо. Эдэнэрэй хоёр, гурбан удаа мэхэ гохо хэлсээд байхадань, Амарай областиин бүхэ 3:2 тоотойгоор шүүжэ ябаһан байба. Тиигэжэ ябаһан Пыжовынь нүхэрэйнгөө гарһаа шүүрэн гэнтэ добтолходоо, нүгөөдэеэ дала мүр дээрэнь даража буушалай. Тиин гэнтэ түргөөр добтолдог Пыжов нүхэрөө нэгэ минута 10 секунда соо илаһан байна.

СССР-эй спортын мастерта кандидат, манай командын бүхэ Дашинамжилов Шэтэһээ ерэһэн спортын мастер Никитинтэй тулалдахадаа, һайн бэлэдхэлтэй байба. Тиигэжэ юһэн минутын туршада барилдахадаа, 8:0 тоотойгоор шүүгээ.

СССР-эй хоёр удаа чемпион болоһон Гавриил Дмитриев (52 килограмм) Амарай областиин Константиновые хибэс дээгүүр дуран соогоо мухарюулжа байгаад, табахан минутын туршада шүүжэ гарана. Удаадахи — 57 килограммтай хоёр бүхэ — СССР-эй спортын мастер Пирадзе (Хабаровск), мастерта кандидат Цыренов (Буряадай АССР) хоёр шамбай гоё бэетэйнүүд, шуумар бэрхээр барилдажа, бултанда һайшаагдана. 1973 ондо Грузиин ССР-эй чемпион болоһон Пирадзе манай республикын чемпионтой шадал мэдэн тулалдабашье, хэдэн баллаар гээгдэжэ эхилбэ. Нааданай дүн гаргахада, манай бүхэ 7:4 тоотойгоор шүүһэн байба. Мүн энэ шэгнүүртэ барилдаһан Шэтын Цыкунов, Амарай областиин Коркин, Яхадай АССР-эй Борисов гэгшэд илаба.

Манай командын түлөөлэгшэ Зан Арменов Шэтэһээ ерэһэн спортын мастер Константиновта аргагүй диилдэхэ байшоо. Бусад шэгнүүртэ барилдаһан Буряадай АССР-эй спортсменүүд Валерий Иванов, Кирилл Балдаев гэгшэд очкогоороо диилдэһэн байна.

Наадан үргэлжэлһөөр.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

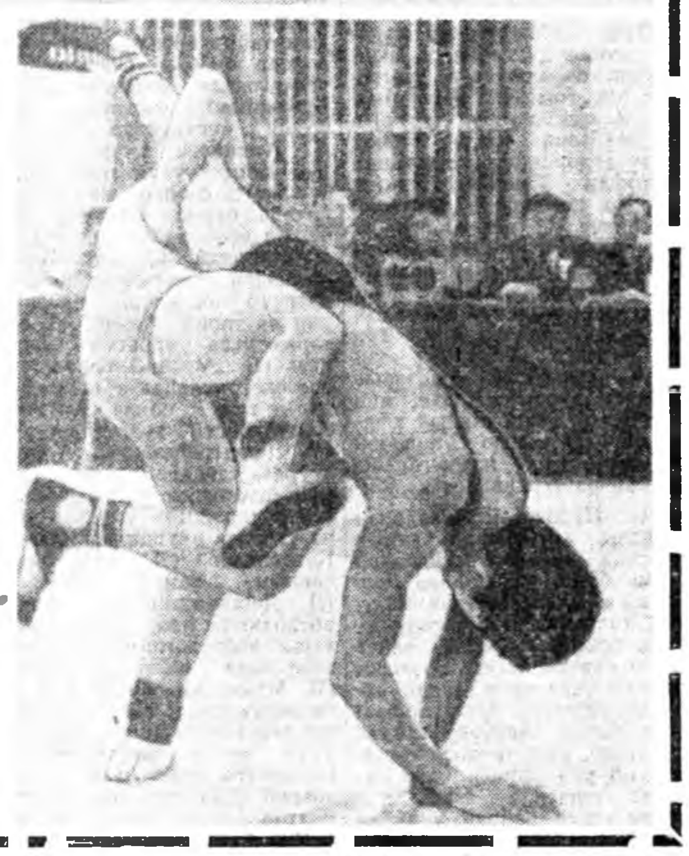

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Манай командын түлөөлэгшэ Кирилл Балдаев шүүгээ гэжэ мүрысөөнэй судья гарынь үргэбэ. 2. СССР-эй хоёр удаа чемпион Гавриил Дмитриев (дээрэнь) Константиновтай барилдана. 3. Барилдаае харуулагдана.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

РЕСПУБЛИКЫН ПОЛИГРАФИСТНУУДАЙ ЗҮБЛӨӨН

Хэблэлэй шанар һайжаруулха, полиграфистнуудай дүй дүршэл дээшэлүүлхэ тухай зүбшэлдөөн республиканска болон аймагуудай типографиин хүдэлмэрилэгшэдэй, газетэ, журналай, номой хэблэлэй түлөөлэгшэдэй зүблөөн дээрэ болоо. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй дэргэдэхи хэблэлэй, полиграфиин болон номой худалдаа наймаанай талаар управлениин начальник А. Б. Павлов республикын полиграфистнуудай хүдэлмэриин тухай элидхэл хэбэ.

Хэблэлэй, номой наймаанай хүдэлмэрилэгшэд, полиграфистнууд түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ нилээд ехэ амжалта туйлажа, социалис уялгаа болзорһоонь урид дүүргэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Жэшээлхэдэ, номой хэблэлэй коллектив 1,3 миллион хэһэг ном хэблэн гаргаһан байна. «Мүнөөдэрэй гол зорилго» гэһэн В. И. Ленинэй зохёол, «Парти болон арадай агууехэ габьяа» гэһэн Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ, элдэб асуудалаар бэшэгдэһэн номууд, брошюранууд, уран зохёолшод болон поэдүүдэй зохёолнууд буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ хэблэгдэһэн номуудые шэмэглэн гоёолго ниитэд һайжараа. Гэбэшье полиграфистнуудай хүдэлмэридэ дутуу дунданууд дайралдаа. Авторнуудтай холбоо барисаан һула байһаар. Авторнуудай гар бэшэлгэ шанар муутайгаар бэлдэгдэжэ, хэблэлдэ тушаагдана. Республиканска типографиин гэмээр хэблэгдэхэ номууд 6—7 һарын туршада хэблэгдэнгүй хэбтэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ полиграфическа предприятинууд муу бэшээр хүдэлөө. Эдэ предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд түсэбэй даабаряа 103 процент дүүргээ. Загарайн, Хяагтын, Сэлэнгын, Яруунын, Бэшүүрэй, Бабушкин хотын типографинууд социалис мүрысөөндэ һайн амжалта туйлаа. Гурбадахи кварталай дүнгөөр хэблэлэй, полиграфиин, номой худалдаа наймаанай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй гүрэнэй комитедэй, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг Загарайн типографида барюулагдаһан байна.

Гэбэшье типографинуудай хүдэлмэридэ дутуу дунданууд олон дайралдаһаар. Үзэг холбодог, барладаг машинанууд саалталтагүйгөөр хүдэлгэгдэнэ, бракдоһон гаргагдана, саарһа гамнахын түлөө тэмсэл ябуулагдадаггүй. Хүдэлмэриингөө сагые гамнаха талаар гээхэ ушарнууд тохёолдоно. Зарим типографинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай журам һула байһаар.

«Хэжэнгын гол», «Витимские зори», «Хойто-Байгал», «Хурамхаанай галнууд» гэжэ газетэнүүд шанар муутайгаар хэблэгдэнэ гэжэ элидхэлшэ, үгэ хэлэһэн хүнүүд тэмдэглээ.

Загарайн типографиин директор А. И. Павлов Хяагтын типографиин хүдэлмэрилэгшэ Т. С. Федоша, номой хэблэлэй директор Д. Д. Дугаров, «Витимские зори» газетын редактор А. Ж. Цыренов, Бабушкин хотын типографиин, үзэг холбогшо К. В. Каткова, хэблэлэй полиграфиин номой худалдаа наймаанай талаар управлениин үнинэй инженер И. А. Галкин, Буряадай номой наймаанай директор С. А. Норбоев, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ Т. Н. Санжиева болон бусад элидхэл тушаа үгэ хэлээ.

Зүблөөнэй түгэсхэлдэ 1975 оной социалис уялга нэгэн дуугаар баталан абтаа.

Б-Н. НАМДЫКОВ.

АЗЕРБАЙДЖАНАЙ ССР. Камар Сулейманова — Бакинска 26 комиссарай нэрэмжэтэ нефть, газай управлениин инженерно-техническэ 4-дэхи албанай районно оператор. Тэрэ ажалай түрүү аргануудые нэбтэрүүлэн, ажалайнгаа технологи нарижуулан һайжаруулжа, Бакугай үнэ сэнтэ нефтиин тонно, дуһал бүхэнэй түлөө хамта хүдэлдэг нүхэдтэйгөө тэмсэдэг. Операторай участок һара бүхэнэйнгөө даабарине нэгэ үдэрөөр урид дүүргэдэг байна.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: оператор К. Сулейманова.
ТАСС-ай фотохронико.

КУБЫН ПРОФСОЮЗУУДАЙ ЗҮБЛӨӨН

Кубын Ажалшадай профцентрэй (ПТК) национальна комитедэй зүблөөн эндэ нээгдэбэ. Кубын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро, Кубын Республикын президент Освальдо Дортикос тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. «Ажалдаа амжалтануудые туйлажа, Кубын Коммунис партиин нэгэдэхи съездые угтая!» гэһэн уряа доро зүблөөн үнгэрнэ.

Кубын Ажалшадай профцентрэй генеральна секретарь Роберто Вейга зүблөөн дээрэ элидхэл хээ. Кубын ажалшадай профцентрэй XIII съездын һүүлээр үнгэрһэн үе соо ПТК-гай хэһэн ажал ябуулгын дүнгүүдые согсолоод, съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ ажалшад ехэ амжалта туйлаа гэжэ тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

„Буряад үнэндэ“

бэшэһэнэй һүүлээр

„АНХАРХААР БАЙГАА“

Иимэ гаршагтай бэшэг манай газетын 1974 оной ноябриин 13-най номерто толилогдоһон юм. Зэдын аймагай «Заречный» совхозой таряашад, малшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ муугаар хангагдана, тэндэхи рабкоопой автолавка холын фермэ, отарануудаар үсөөн ябана. Совхозой түбэй соёлой байшангай ажал ябуулга гол түлэб кино харуулгаар хизаарлагдана гээд тэрэ бэшэг соо хэлэгдэһэн байгаа.

Тус бэшэгэй мүрөөр хэмжээ абахынь тула Зэдын аймагай Совэдэй гүйсэдхэхэ комитедтэ газетын редакци хандаа һэн.

«Бэшэг соо дурсагдаһан баримтануудые шалгажа үзэхэдэ, булта зүб гэжэ элирүүлэгдэһэн байна. Совхозой түб Ёнхор тосхондо эд бараанай, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй магазинууд һаяшаг нээгдэбэ. Тус магазинуудта ажалшадай үдэр бүриин хэрэглэлэй эд бараан, эдеэ хоолой зүйлнүүд үдэр бүри байдаг болонхой.

Совхозой партийна комитет, сельсоведэй гүйсэдхэхэ комитет болон рабкоопой правлени автолавкын фермэ, отарануудаар ябаха график зохёогоо. Тэрэнэй ёһоор автолавка малшадта таһалгаряагүй ошожо, худалдаа наймаа эмхидхэнэ», гээд Зэдын аймагай ажалшадай депутадуудай Совэдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ю. Цыбикжапов манай редакцида мэдээсэһэн байна.

Хилын саанаһаа

• телефон • телеграф • радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын хани ёһоной албанай хэрэгээр Египедэй Араб Республикада ерээд бусалгын дүнгүүдые гадаадын хэблэл үргэнөөр шэнжэлнэ. Энэнь хоёр ороной хоорондохи хани харилсаае саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэ гээд араб оронуудай олон газетэнүүд, Болгариин «Работническо дело», Польшын «Дзенник людовы» газетэнүүд тэмдэглэнэ. А. А. Громыкын хани ёһоной албанай хэрэгээр ерэлгэ совет-египедэй харилсаае саашадань һайжаруулха байха гэжэ Ливанай «Саут Аль-Уруба» газетэ бэшэнэ. Дүтын Зүүн зүгэй асуудалаар Женевэдэхи эбэй конференци дэлхэйн энэ райондохи байдалые гуримшуулха арга нүхэсэл болоно гээд Советскэ Союз, АРЕ тоолоно гэжэ газетэнүүд мэдээсэнэ.

Промышленностьда, хүдөө ажахыда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ зорюулагдаһан түрүү бэшэгые ГДР-эй «Нойес Дойчланд» газетэдэ толилбо. Фашизмһаа сүлөөрһөөр 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөөн ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлхэ байха гээд тэрээн дотор хэлэгдэнэ.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нииитэевропын зүблөөнэй Женевэдэ боложо байһан тухай «Берлинер цайтунг» газетэ бэшэхэдээ, мүнөөнэй орион байдалда бата тогтуууртай эб найрамдал хангаха шухала гэжэ тэмдэглэнэ.

Англиин консервативна партиин шэнэ хүтэлбэрилэгшые һунгахын тула һаяхан үнгэргэгдэһэн һунгалтын дүнгүүд энэ парти дотор зүришэлдөөтэй байһыень элирхэйлэн харуулна гэжэ Чехословакиин «Руде право» газетэ бэшэнэ.

Газаашань гаргажа худалдадаг нефтьдэ тамуужанай түлөөһэнэй дээшэлүүлэгдэһэн сэн тогтоохо тухай президентын эрхэ түлөөлэлгэнүүдэй хүсэндөө оролгые 90 хоногоор хойшолуулха гэһэн шиидхэбэри конгрессэй түлөөлэгшэдэй палата олонхиин дуугаар абаба гээд американ газетэнүүд мэдээсэнэ.

(ТАСС).

КОЛОМБО

ЗАЛУУ РЕСПУБЛИКЫН ҺАЙНДЭР

ТАСС

Шри Ланкагай Республикын бэеэ даaһан байдалай үдэр февралиин 4-дэ гүйсэбэ. Энэ орон олон зуун жэлэй колониальна дарлалта мүлжэлгэһөө 1948 оной февралиин 4-дэ мултаржа, бэеэ даaһан байдалтай болоо һэн.

Байгша ондо энэ һайндэр тэмдэглэгдэхэгүй юм. Ушарынь юуб гэбэл, ланка арад 1972 оной майн 22-то шэнэ Конституци батлан абажа, тэрэнэй үндэһөөр Шри Ланкагай Республика энэ үдэр бэеэ даaһан байдалтай болобо гэжэ соносхогдоһон байгаа. Тиигэжэ майн 22 республикын национальна һайндэр болонхой.

НЬЮ-ЙОРК

Ниидхүүлгэ хойшолуулагдаа

ТАСС

Хэмэл одоной, мүн түлхин гаргагша ракетын электронно түхеэрэлгэнүүдэй эбдэрһэнһээнь Газарые тойрон дабшадаг «Интелсат-4» түхэлэй ээлжээтэ хэмэл одон февралиин 6-да табигдахаар хараалагдаһан һаа, февралиин 20 болотор хойшолуулагдаа гэжэ США-гай Аэронавтикын ба замбуулинай дайда шэнжэлхэ национальна управлени мэдээсэбэ.

ЛОНДОН

Лондондохи хөөрэлдөөнүүд

ТАСС

Англиин ба «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай бусад оронуудай хоорондо арсалдаа зүришэлдөөтэй байһаар. «Юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронуудай комиссиин түрүүлэгшэ Ф.-К. Ортолиин ба Британиин министрнүүдэй хоорондо хөөрэлдөөнүүд боложо үргэлжэлөө. Финансын министр Д. Хилитэй, гадаадын хэрэгүүдэй министр Дж. Каллагэнтэй, тэрээнэй орлогшо Рой Хэттерслитэй Ортоли уулзажа хөөрэлдөө.

Эдэ уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронуудай правительствануудай толгойлогшонорой март һарада Дублин хотодо үнгэргэгдэхэ шиидхэхы уулзалгада бэлэдхэл болоно гэжэ Лондондо тоологдоно.

ВАШИНГТОН

Ороной экономическа байдал тухай США-гай президентын хөөрөөн

ТАСС

Президент Дж. Форд ороной экономическа байдал тухай бэшэг конгресстэ эльгээбэ.

Үнгэрһэн жэл американ экономикодо хүшэр бэрхэшээлтэй жэл болоһон байна гээд бэшэг дотор хэлэгдэнэ. 1973 оной дүрбэдэхи кварталһаа 1974 оной дүрбэдэхи квартал хүрэтэр США-да юумэнэй үнэ сэн 11,8 процентээр хүндэрһэн байна. 1947 онһоо хойшо мүнгэнэй үнэ иимэ ехээр унаагүй юм. Национальна продуктын хэмжээн — 2,2 процентээр, промышленна продукциин хэмжээн 5 процентээр хороо.

1975 ондо хүдэлмэригүйшүүл улам олошорһон байна гэжэ президент мэдүүлбэ. Гансал үнгэрһэн жэлдэ эдэнэй тоо 1,8 миллион хүнөөр олошоржо, нёдондо жэлэй декабрь һарада ажалладаг хүн зоной 7,2 процентнь хүдэлмэригүй болоһон байна.

ТАНАНАРИВЕ

Шэнэ правительство эмхидхэгдэбэ

ТАСС

Генерал Габриэль Раманандзоа Малагасийска Республикын гүрэнэй толгойлогшын, правительствын толгойлогшын эрхэ түлөөлэлгэнүүдые полковник Ришар Рацимандрава дамжуулан үгэбэ. Тэрэ нэгэн доро национальна оборонын, түсэблэлгын министрэй уялгануудые дүүргэхэ байна.

13 министрһээ бүридэһэн шэнэ правительство эмхидхэгдээ. Ойролоод дүрбэниинь урдын кабинедэй бүридэлдэ ородог байгаа.

БАНГКОК

БУРУУШААЛГЫН МИТИНГ САЙГОНДО БОЛОБО

ТАСС

Арад зондо харша Тхиеугай хархис засагые буруушаалгын митинг Сайгондо болобо.

Правительствада ородоггүй политическэ, ниитын ба шажанай эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд митингдэ хабаадаһан байна. Арад зоной эрхэ сүлөөгэй, демократиин, национальна эблэрэлгын замаар урагшаа дабшалхынь тула Тхиеугай хархис засаг захиргаание унагааха шухала гэжэ эдэнэр тэмдэглээ.

БЕРЛИН

АГУУЕХЭ СҮЛӨӨЛХЫ ҮҮРГЭ

ТАСС

Дэлхэйн хоёрдохи дайнда Совет Армиин туйлаһан илалта хадаа ондоо армиие нэгэл армиин илаһан юрын ушар бэшэ гээшэ. Энэ хадаа зэрлиг бүдүүлиг, ээрхэг түримхэй империалис байгуулалтые социалис ниитын байгуулалтын илаһан ушар, марксизм-ленинизмын илан мандалга болоно гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь В. Ламберц мэдүүлбэ. Партийна, гүрэнэй, профсоюзна эмхинүүдэй хүтэлбэрилхы түлөөлэгшэдэй эндэ болоһон суглаан дээрэ тэрэ үгэ хэлэһэн байна.

Советскэ Союзай сүлөөлэлгын агуу ехэ үүргэ бүхы дэлхэй дээрэ түүхэтэ удха шанартай байгаа гэжэ В. Ламберц тэмдэглэбэ. Эгээл тиимэһээ энэ ойдо бэлэдхэл ГДР-тэ бүгэдэ арадай хүдэлөөн болоо. Арадай ажахын түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө республикын ажалшад үргэнөөр дэлгэрүүлээ.

Советскэ Союзтай аха дүү ёһоной харилсаан ГДР-эй хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ ехэ удха шанартай байна гээд В. Ламберц мэдүүлээ.

ХЕЛЬСИНКИ

Ниитэевропын зүблөөе амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө

ТАСС

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөнэй гурбадахи шатые 35 гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар Хельсинкидэ зарлалга энэ жэлэй уласхоорондын гол шухала ушар болохо байна гэжэ Финляндиин президент У. К. Кекконен парламентын 1975 оной сессиие нээхэдээ мэдүүлбэ.

Ниитэевропын зүблөөе амжалтатайгаар түгэсхэлгэ дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэһээр 30 жэлэй ойн жэлдэ манай түбиин гүрэнүүдтэ түүхэтэ ушар болохо гээд тэрэ хэлэбэ.

Европын амгалан тайбан ерээдүйе хангалгада Финлянди туһа хүргэхөөр саашадаашье бэлэн гэжэ президент тэмдэглээ. Түбиин хойто хубида амгалан байдал хангахые оролдонобди гэбэ.

СТОКГОЛЬМ. (ТАСС). Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөн дээрэ бүтэмжэтэй һайн үрэ дүнгүүдые дары туйлаха шухала гэжэ Швециин премьер-министр У. Пальме, ниитэ политическэ асуудалаар риксдаг (парламент) дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулхын түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ шухала гэжэ премьер-министр хэлэбэ.

АДДИС-АБЕБЭ

Бүрин дэмжэнэ

ТАСС

Үмсын ехэ бүлэг, эдэнэй дунда гадаадын промышленна предприятинуудые гүрэнэй мэдэлдэ абаха тухай Эфиопиин Саг зуурын сэрэгэй захиргаанай комитедэй (ВВАК) гаргаһан хэмжээнүүдые Эфиопиин профсоюзууд бүрин дэмжэнэ гээд Эфиопиин профсоюзуудай конфедерациин (СЕЛУ) эндэ тараaһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Гүрэнэй мэдэлдэ абаха тухай Эфиопиин ВВАК-ай декрет ороной хүдэлмэришэн ангиин үмэнэ шэнэ хараа түсэбүүдые нээнэ гээд энээн дотор тэмдэглэгдэнэ.

Һаяхан бии болгогдоһон Национальна нөөсэ баялигуудай министерствын ажал ябуулгые СЕЛУ бүрин дэмжэхэ байна. ВВАК-ай шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула тэрээнтэй нягта харилсаа холбоо тогтоохо юм.

НЬЮ-ЙОРК

Зэбсэгтэ харата ябуулганууд

ТАСС

Январиин 27-һоо февралиин 2 болотор Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүд Ливанда эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгаяа үргэлжэлүүлһээр байна. Дүтын Зүүн зүгтэ байдаг ООН-ой адаглагшадай мэдээсэһэнэй ёһоор, Израилиин сэрэгүүд Марвахин, Аль-Хиям хото шадараар Ливанай газар нютагуудые ехэ буугаар буудаба.

Рмейш, Шеба гэжэ һууриин шадараар Израилиин сэрэгэй патрульнууд Ливанай хилэ эбдэжэ, газар дайда руунь хэдэн удаа нэбтэрэн ороһон байна.

Израилиин сэрэгэй самоледууд, вертоледууд ороной агаарай дайда руу хэдэ дахин нэбтэрэн ороо гээд Ливан ООН-ой адаглагшадта мэдээсэһэн байха юм.

ЛИМЭ

ПЕРУДА ОНСО БАЙДАЛ СОНОСХОГДОО

ТАСС

Орон дотор онсо байдал соносхогдоо гээд Перугай правительство мэдээсэбэ. Хархис хүсэнүүдэй, контрреволюционно этэгээдүүдэй республикын ниислэл хотодо үүдхэһэн гурим буса ябуулгануудһаа үламжалан, энэ хэмжээн абтаа гээд тусхай мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Лимэдэ, тэрэ шадархи районуудта үдэшын 10 часһаа үглөөнэй 5 час болотор комендантска час соносхогдоо. Сэрэгэй засаг захиргаанай зүбшөөлгүйгөөр оронһоо гаража ошохо, ондоо тээһээ ерэхэ ушар хоригдоһон байна.

Засаг захиргаанай абаһан хэмжээнүүдэй ашаар орон доторхи байдал амгалан тайбан болонхой. Орон доторхи байдалые правительство бүрин хинажа байна.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Буряад театр тухай үгүүлэл.
- **Уран шүлэгэй долгин.**
- *Арадай аман зохёолой абдарһаа.*

ЗОХЁОХЫ АЖАЛАЙ ХЭМЖЭЭН

...Эдэ хоёр хүн гайхалтай ондо ондоонууд. Имагтал наһаараа бэшэ: нэгэниинь наһажаал, нүгөөдэнь залуу, үшөө хүбүүхэн шахуу. Имагтал хубсаһаараа бэшэ: нэгэниинь таряашанай хара жэбхүүн үмдэһэн, ута түриитэй сабхитай, шэгэбшэтэй малгайтай; нүгөөдэнь танкистын комбинезон, шлем үмдэһэн. Харин бүхы гадар түхэлөөрөө илгарна: нэгэниинь үндэр, багжагар, ээмээрээ үргэн; нүгөөдэнь дунда зэргын, туранхайшаг, улаан бургааһан шэнги уян сэхэ бэетэй. Нэгэниинь үсөөн үгэтэй, хүндэ шүлүү шэдэһэн мэтээр дуугарадаг. Хоёрдохинь баһал үсөөн үгэтэйшье һаа, горхоной харьялһан шэнги, хонгёо сэбэр дуутай... Нютагайнгаа зондо **Бирюк** гэжэ алдаршаһан, таряашан партизан Максим Дракин, танкын командир Дмитрий Темников — эдэ хоёр образ хадаа Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай драмын театрай табиһан «Лёнушка» гэжэ спектакль соо эгээл ехэ актёрско амжалта мүн. Тон лэ Леоновой бүтээһэн, гүнзэгы, сэдьхэлэй хүдэлсые һайнаар зураглаһаншье, мүн абари зангаараа арадай шэнжэтэй һэн хойноо хүн зоной дундаһаа сценэ дээрэ гаража ерэһэн мэтээр һанагдаха юм.

Ц. Пурбуевай наадаһан Максим Дракинай образ имагтал пьесэһээ мүндэлһэн бэшэ, бүхы үндэһөөрөө Леоновой зохёохы ажалай малтай холбоотой, «Доргонууд» гэжэ зохёол сооһоонь эхиеэ абаһан гээшэ аабза. Граждан дайнай үедэ сагаантанай урдаһаа бодоһон, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай эхилхэдэ, немецүүдһээ тэрьедэн ой руу ошоод, үдэр һүнигүй тэдээндэ амар заяа үзүүлдэггүй байһан үноөхил таряаша эрэшүүл ха юм... Эндэ би **гайхалтай** гэһэн үгые үшөө дахин дабтанаб —ород хүнэй абари зангые, тэрэнэй хатуу сэдьхэлые болон үсэдые, тэрэнэй тэсэмгэйе ба сэдьхэлэйнь хүсые буряад актёр хаанаһаа иимэ һайнаар мэдэжэ наадана гээшэб? Спектакль хаража һуухадаа, урдамни буряад хүн гэжэ минута сооншье мартанагүйш, тиигэхэ мүртөө тэрэнэй наадажа байһанород хүнэй образдо үнэхөөрөө этигэнэш.

Дракин Темников хоёр газаа талаараа илгаатайшье бол, тон шухала юумэнээрээ тэдэнэр адлинууд. Өөрынгөө геройн сэдьхэл бодолоороо Бирюгтэ дүтэ байһые В. Кондратьев тон һайнаар харуулжа шадана. Тэрэ актёр Дмитрий Темниковэй имагтал уян һайхан сэдьхэлые бэшэ, мүн тэрэнэй абари зангай эхин үндэһые харуулжа шадана. Темников — Кондратьев Леоновой эндоо пьесын геройн хэлэһэн үгэнүүдые нигэжэ дабтаха дүүрэн үндэһэтэй: «Би ородби. Эхэ ороноо аршалнаб.» Эдир залуу таряашан басаган Лёнушка хадаа Темниковтэ Эхэ ороной шарай болоно үгэнэ. Ленушкын халуун аад, сэбэр зүрхые М. Зориктуева харагшадта үнэн зүбөөр зураглажа үгэнэ.

Фашизмтай болоһон дайнай халуун мүрөөр бэшэгдэһэн өөрынгөө пьесын жанрые Леонид Леонов арадай трагеди гэжэ тодорхойлһон байна. Тэрэ тодорхойлолтынь зохёолой гол удхые тайлбарилха хэрэгтэнь режиссёр Ф. Сахиров уран зураашан В. Тевелев хоёрто түлхюур болоно үгөө. Спектаклиин найруулгатай, зарим образуудые яажа харуулһан ушартайнь арсалдажашье болохоор юм бэзэ. Сельсоветэй түрүүлэгшэ Похлебкин (Г. Бутуханов), партиин райкомой инструктор Правина (В. Амханова) гэгшэд гражданай дайн тухай табигдаһан зүжэгүүд сооһоо, минии һанахада, буряад «Лёнушкада» орожо ерээ хаш. Партизанска отрядай эдэ хүтэлбэрилэгшэдэй образууд сценэ дээгүүр ябахадаа, бидэндэ дан лэ танил байна. «Үтэлтэрөө ухаа ороогүй» Потапыч (Б. Аюшин) баһал ондоо спектакльһаа абтаһан мэтэ — тэрэ образ гүнзэгы болгогдоогүй, трагедиин хүсэн мэдэрэгдэнэгүй. Гэхэ зуура дайсанай нюдэ руу сэхэ шэртэхэеэ, сагай ерэбэл түрэл гэрэйнгээ үнэһэн дээрэ үхэхэеэ һууриндаа үлэһэн Катеринын (Д. Чимитова), сержант танкист Ванин (Д. Дашинамжилов) плендэ абтаһаншье һаа, түрэл газартань доблологшодһоо хүсэтэйб гэжэ ойлгоһон хүнэй (К. Мункуев) образуудта үе сагай амисхал, тэрэ үеын хүнүүдэй абари зангай шэнжэнүүд элеэр мэдэрэгдэнэ... Спектакль даруушаг аад, арадай үзэн ядалгаар нэбтэрэнхэй.

Эдэ бүгэдые онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Юундэб гэхэдэ, Л. Леоновой «Булимтагран оролго», К. Симоновой «Ород хүнүүд» мэтын ходо табигдадаг, тиихэдэ фашизмые илаһаар 30 жэлэй ойдо зорюулан олон театрнуудай дахин табихаяа байһан мэдээжэ пьесэнүүдтэ эрхэдоо, «Лёнушка» үсөөн табигдадаг. тиимэһээ сценическэ заншалтай болоодүй зохёол. Тиимэһээ Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ театр тус пьесэдэ хандахадаа, тэрэниие анха түрүүшынхиеэ тайлбарилжа шадаба гэжэ хэлэхээр. Тиигэжэ театр яһала амжалта туйлаба гээшэ. Уран һайханай талаар туйлаһан үндэр амжалтынгаа жэшээгээр өөрынгөө зохёохы ажалда театрайхид эрилтэ табидаг. Буряад театрай мүнөөдэрэйнь хүдэлмэриие ажаглаха зуураа гэдэргээ эрьежэ, «Лёнушкые» обёоронгүй үнгэрхэ аргамнай үгы. Гансашье тэрэниие бэшэ, үнгэрһэн жэлнүүдтэ театрта табигдаһан Н. Погодиной «Кремлёвско курантнууд» гэжэ байха. Хоёр жэлэй урда тээ Ленинград хотодо үнгэрһэн СССР-эй арадуудай драматургиин ба театрнуудай Бүхэроссин фестивалиин түгэсхэлэй харалгада Ч. Айтматовай «Улаахан пулаадтай улянгирхамни» гэһэн уран гоё спектаклиинь би хараа б.

Театрай репертуар соо хальмаг уран зохёолшо Алексей Балакаевай «Эхын зүрхэн» гэжэ драматическа домог оронхой. «Муу басаганай» зажиралтаар эхээ алаһан хүбүүн тухай Беранже гэгшын суута дууе булта һанана ёһотойт. Хүбүүниинь эхынгээ сээжэ сооһоо зүрхыень ходолжо абаад, гүйжэ ябатараа. торожо унашоо: «хүбүүмни, үбдэбэгүй аабзаш гэжэ зүрхэнэй гэнтэ асууханъ дуулдаба.» А. Балакаевай пьесэ тус темые нүгөө талаһаань гэрэлтүүлэн харуулаа. Үгытэй хүбүүн Пурбо муу шүгнэлтэй Шарка гэжэ һайхан эхэнэрэй үгые булижа гараха сэдьхэлэй хүсэтэй байжа, тус зохёол соо эхэ хадаа хүбүүндээ дуратайшье һаа, муу юумые ойлгодог тула үриеэ һайн харгыда гаргахые сэсэнээр һургана. Муу юумэн гээшэ үсэгэлдэр үнгэрөө, мүнөөдэр хүнүүдэй хоорондохи хани нүхэсэлһөө болон бэе бэеэ хүндэлэлгэһөө удхатай сэдьхэлэй һайхан хүсэн дэлхэй дээрэ иланхай гэһэн бодол пьесын гол удха болоно. Найруулан табигша Ц. Цыренжапов тэрэниие нь тобойсо харуулхаяа оролдоо. Актёрнуудай гүйсэдхэлгые хаража үзэбэл, булта адли бэшэ. Гэбэшье онтохолиг нюурнуудые (Шарка, Шара үхин, Хара үхин) театршалан харуулһан зүйлнүүдэй хажуугаар, бодото хүнүүдые зураглаһан рольнууд — Эхэ (С. Уладаева), Пурбо (М. Елбонов), тэрэнэй дуратай басаган Минджя (М. Зориктуева) гэгшэдэй образуудые сэдьхэл бодолой талаар гүнзэгырүүлһэниинь һайн.

Сагай урасхалда диилдэшэгүй спектакльнууд театрта бии гэжэ хэлэбэл, һорһо урхирүүлһэн юумэн байхагүй. Буряад драматургиин классик Хоца Намсараевай (тэрэнэй нэрые театр нэрлүүлжэ ябана) «Тайшаагай ташуур» гэһэн драма тиимэ зохёолнуудай тоодо ороно. Арад зоной эрхэгүй байдалые зураглаһан пьесын үйлэ 19-дэхи зуун жэлэй нэгэдэхи хахадта болоно. Хаанай түшэмэл — тайшаанууд бэе бэеэ һэлгэбэшье, хүн зондо шэнэ зоболон асаржал байна. Иимэ удхатай пьесые Х. Намсараев Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ бэшэһэн байгаа. Энэ хадаа тэрэ үеын бодото байдалһаа хажуу тээ үлэхэ гэһэн эрмэлзэл бэшэ, харин Х. Намсараев өөрынгөө драмые зохёоходоо, социалис революциин буряад арадта асарһан зол жаргалай гүн удхые баталжа, тэрэ туйлалтануудаа улам эдэбхитэйгээр хамгаалхые уряалаа бшуу.

Тайшаа Дымбыловэй (С. Будажапов), тэрэнэй ороондо һууһан Жигжитовэй (Ц. Пурбуев) образуудаар спектакль имагтал бидэниие һонирхуулнагүй. Тэрэ спектакль соо арад зониие хамгаалагша Гонгогой (Д. Дондуков) баатарлиг образ бидэндэ баһал һонирхолтой.

Бидэнэй хараһан зургаан спектакль хадаа үшөө ехэ амжалта туйлаха арга боломжотой гэжэ гэршэлнэ.

Юрий ЗУБКОВ,
РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша.

(Тус статья «Литературная Россия» гэжэ газетэһээ абтажа, хуряангыгаар оршуулагдан үгтэбэ).

СЭРЭГШЭ, УРАН ЗУРААША

АГУУ ИЛАЛТЫН 30 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ЭСЭГЭ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай дүүрэһэнһээ хойшо 30 жэл үнгэршэбэ. Теэд тэрэ үедэ үзэһэн, хараһан юумэниинь Георгий Николаевич Москалёвто бүри һаяхан болоһон мэтээр һанагдадаг...

Манай Совет Арми Дунай мүрэнэй эрьедэ тулажа ерээд байба. Түрэл газар дайдаа хархис фашис булимтаргшадһаа дууһан сүлөөлөөд, Венгриин арадые абарха саг ерээд байгаа.

Коммунист, лейтенант Москалёвой ударидадаг пулемётно взводто, бүридэлдэнь ородог байһан батальондонь Дунай мүрэниие түрүүлэн гаталжа, армиингаа бусад частьнуудай һаадгүйгөөр цоблолгодо ороходо туһалха плацдарм байгуулха гэһэн даабари үгтэбэ. Энээнэй хэды шэнээн хүшэр, хүндэ байһаниинь эли. Дунай мүрэн үргэн, гүнзэгы.

Ехэ харанхы һүни болобо. Хажуудаа байһан хүниие обёорхоор бэшэ һэн. Батальоной мэдэлдэ үгтэһэн табан онгосо дайсанай эзэлээд байһан эрье тээшэ зорибо. Тэрээн хүрэтэр зуугаад метр тухай зайн үлөөд байхадань, фашистнууд эрэлхэг зоригтой сэрэгшэдые обёоржо, пушка, пулемёт, автомадуудаар буудажа эхилбэ. Тиихэдэ Дунайн уһан бусалжа байһан мэтээр Георгий Николаевичта һанагдаа һэн.

Батальоной командир нүхэр Корнеев алуулшаба. Гэбэшье батальон урагшаал дабшана. Һүүлшын метрнүүд эгээл хүндэ байгаа болоолэй. Эндэ олон минэнүүд хаяатай, ток табиһан адаалхай шабын түмэр татаатай байгаа. Совет сэрэгшэд энээниие шье дабажа, Дунайн нүгөө эрьедэ гаража шадаа һэн.

Москалёвой взводто 6 хүн үлэһэн байба. Эдэнэр нэн түрүүн фашистнарай эзэлээд байһан эрьедэ хүрэжэ, хэды үсөөн байбашье, дайсаниие нилээд һахардуулаа.

Энэ ушар Георгий Николаевич Москалёвой мүнөө зуража эхилһэн ехэ бүтээлэй эшэ үндэһэн болоно үгөө. Зураг дээрэнь совет сэрэгшэдэй баатаршалга харуулагдаха. Агуухэ Илалтын 30 жэлэй ойн һайндэртэ энэ зурагаа зорюулха юм.

Дунай мүрэнэй баруун бэедэ гарахалаараа, манай арминууд Венгриин түб хото Будапешт тээшэ шуумайба.

Дайсанай ара таладань гаража, «хэлэ» барижа асарха гэһэн даабари лейтенант Москалёвто нэгэтэ үггэбэ. Тэрэ һайн дурараа ошохо болоһон бүлэг сэрэгшэдтэй харанхы һүниие хани нүхэрөө болгон, фронтын линии гаталжа, ямаршьеб хуторта дүтэлбэ.

Удангүй немецүүдэй дуугаралсахань элихэнээр дуулдадаг болоодхибо. Теэд дайсан манай сэрэгшэдые обёоржо, шанга тулалдаан эхилээ һэн. Фашистнууд ехэ олон байһан байба. Үшөө танкнууд, бронетранспортёрнууд бии хэбэртэй саагуурнь хүршэгэнэлдэнэ. Георгий Москалёв сэрэгшэдтээ «сухарнха» гэһэн захиралта үгөөд, өөрөө дайсаниие һаатуулхаяа үлэбэ.

Хэдэн гранататай, пистолетдтэй хүн хэды үни саг соо дайсаниие һаатуулха һэм даа. Москалёв хэр удаан тулалдаһанаа һанадаггүй. Сэрэгшэднил түргэн холодожо, амиды мэндэ мултарһай даа гэжэ бодожо байгаа.

Гранатануудаа бараагаад, пистолет соогоо ганса һомо үлөөгоод, өөһэдынхиноо хүсэжэ ошохо һанаатай байтараа, Москалёв дайсанай һомондо дайрагдашоо бэлэй. Хоёр хүлынь, үбсүүень автомадаар һэтэ буудажархёо.

Мэдээгээ алдахынгаа урда танкын хар-няр гэн эрьелдэхые дуулажа үрдиһэн байгаа. Дахин солоохой ороходонь, хэншьеб шууятайгаар уухилан, «Амидыл!» гэжэ ородоор шэбэнээд, хүдэр шанга гарнуудаараа тэрэниие дүмүүгээр үргэн, мүр дээрээ хаяад, харанхы руу гүйгөө бэлэй. Ами напыень абарһан тэрэ хүнэй хэн байһаниие Георгий Николаевич мүнөө болотор мэдэдэггүй.

Хоёр хоноһон хойно госпитальдо мэдээ ороходонь, хэншьеб ехэ танил хоолойгоор: «Ай, халаг! Мэдэнгүй наһа барашахань гээшэл даа» — гээ һэн.

Бүри һүүлдэ, нютагаа буссаһан хойноо, тэрэ хэлэгшэнь, Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг танилынь, Макар Павлович Павлов байгаа гэжэ дуулаа. Москалёвой госпитальдо хэбтэһые мэдээд, тэрээнэй Советскэ Союзай Герой гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн тухай мэдээсэл толилһон газетэ абаад тэндэ ерэхэдэнь, врачнууд амиды үлэхэгүйл хаш даа гэжэ хэлээ.

Гэбэшье коммунист Георгий Москалёв амиды үлөө. Хүдэр шанга бэень, өөрынь хүсэл, эрмэлзэл үхэлэй һабарһаа мултархадань туһалаа.

Мүнөө коммунист Москалёв манай республикын мэдээжэ уран зураашадай нэгэн. Тэрэ Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша. Уран гоё зурагуудынь элдэб выставкэнүүдтэ табигдажа, олоной магтаалда хүртэһэн байха. Эрэлхэг сэрэгшэ, бэлигтэй уран зурааша патриот байхаар залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Ф. СОРОКИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Г. Н. Москалёв мастерской соогоо. 2. «Дунай мүрэниие гаталалгын үедэ» гэһэн зурагайнь хэһэг.

Авторай фото.

Алексей БАДАЕВ

ХАРА ДАЛАЙН ДУРДАЛГА

Москвада сугтаа һуралсаһан Монголой уран зохёолшодто зорюулагдана.

1.

Сэнхир тэрлнгэйнгээ
ногоон хилэн энгэрые
сэлижэ һэрюусэбэ гү
халуунда ядарһан далай?..
Сэнгэжэ байтараа,
аадарлажа гутаһан тэнгэри
сэлмэжэ дахинаа,
сэдьхэл дүүрэн харагдалай.

2.

Эрьедэ
янза бүриин хэлэн,
ягаан улаан шүхэр.
Элэһэн дээрэхи мүрнүүдые
шүлэглэжэрхихэдэ бэлэхэн...
Үнгэрһэн сагаа уудалхам,
хүлисөөрэйш, нүхэр.
үнэтэй нэгэ дурдалга
ухаандамни элихэн.

3.

Энэ долгилжо байгаа далай —
Хара далай.
Элбэг ехэ уһан.
Тунгалаг агаар.
Наран.
Эндэ
Тверской бульвар, 25
һанагдалай —
эрмэлзэл.
дуран, гуниг, баяр —
хуу баран!

4.

Дура, нүхэсэлнай
Москваһаа эхитэй бэлэй, —
дуундал, тэндэ үнгэрөө
наһанаймнай эрхим хуби
Дун сагаан Буряад талам,
Монголой сүл губи
дурдалга болон тинхэһээ
хэтэ мүнхэдөө нэгэдэлэй

5.

Зүгын уурхайдал хүлгөөтэй
студентнэрэй байдал.
Зүүдэн мэтэ богони
арсалдаа, үгэсөөнэй һүни.
Бэелүүлэгдээгүй хүсэл,
ерээдүйдөө этигэл, найдал.
Башагдаагүй роман, поэмэ.
Тодороогүй шэнэ гени...

6.

Хүлеэгээ һэн манине —
орёо харгы,
орьёл Парнас.
хүн бүхэндэ ургалагдадаггүй
зэрлиг дошхон Пегас,
Хэмнай
һэмээхэн хүсэдэг
алдар солоёо олоо
Хэмнай
мүнөө теэд
амиды классик болоо

7.

Энэ долгилжо байгаа далай —
Хара далай.
Элбэг ехэ уһан.
Тунгалаг агаар.
Нар...
Хари холо золгоһондоо
гайхалсаншьегүй бэлай
хара хүрин болотороо
хэбтэнэбди,
нюргаяа шар...

8.

Онон мүрэнтэй монголтой
Байгал нууртай буряад
ородой далайда тамархадаа,
омогорхоно, бахарханалтай
Орон нютагайнгаа хэлээр
заримдаа
ойлголсожо яд...
ородоор ярижа ойлголсодогнай
гүнзэгы ехэ удхатайл!

9.

Шамда гэжэ Кавказ
хоймортоо дэлгээ бэлэй
шара элһэн хүбөөтэй,
угалзатай гоё шэрдэгээ.
Шамда гэжэ Хара далай
сэргэдээ уяа бэлэй
шаргал дэлһэтэй
долгид-хүлэгүүдээ
шэлэжэ мэдэ гээд...

10.

Моринһоо талын хүн
сухаряа, эсээ гэжэ
Монголдош,
Буряадташ
юрэдөө дуулдаагүй бай...
Долгидой мүнгэн дэлһэ
һургадагнай
ямар һайхам?!

11.

Халуун нүхэсэл, дурамнай
эндэ улам бэхнжэлэй —
халуун нүхэсэл, дурамнай
Москваһаа эхитэй бэлэй!
Баһа Тверской бульвар, 25
гэнтэ һанагдалай...
Баяртай монгол нүхэр!
Баяртай Хара далай!

Гагра. 1974 оной сентябрь.

Онтохон

АЛТАН ХАРААСГАЙ

Манайхин минии багада зундаа Баруун-Нуур гэдэг газарта һуудаг бэлэйбди. Тиихэдэ би арба наһатай болоод ябаа хаб. Тэрэ гэһээр таби гаран жэл болоо. Манай зуһалан гэр гэхэдэ, дороо газар дэбидхэртэй, хүрэхигэр хуушан гэр, задагай тулгын галтай бэлэйбди.

Манай зуһалан гэрэй вэршилкэдэ, хоймор талымнай голлуулан, хоёр улаан хараасгай шабараар уурхай баринхай, бүхэ байхын тула адуунай хилгааһа забһартань хэжэ байжа бариһан байгша бэлэй. «Эдэ бурханай шубуудай ойро бү хүрэгты, үндэгэндэнь гараараа хүрэжэ болохогүй, үндэгөө голожо, дахин уурхай заһажа үндэгэлхэ, дальбараань хэнзэдэхэ, дулаан ороноо хүрэхэнь бэрхэтэй болохо» гэжэ эжым хэлэдэг бэлэй.

Шубуунай хаан Хан Гаруди дэлхэй дээрэ хэнэй мяхан амтатайб гэжэ шалгаад ерэхые алтан шара хараасгай хорото шара зүгы хоёрто даалгаба. Хэдэн хоногто ябаһанай һүүлдэ болзорто газартаа хоюулан уулзабад. «Дэлхэй дээрэ хэнэй мяхан амтатай байнаб?» — гэжэ хараасгай хорото шараһаа асууба ха. «Хоёр хүлтэй, хохимой тархитай хүнэй мяхан дэлхэй дээрэ амтатай байна», — гэжэ хорото шара дуугарба.

Улаан хараасгайн уэман хухаржа, мэхэ гохо гаргажа, энээхэн наруули дулаан газарта хэлээ гаргаад амарая, ехээр эсээбди гэбэ. Хорото шара зүгы зүбшөөжэ, хэлээ гаргаад унтаба. Тэрэ һамбаанда хараасгай хорото шарын хэлые ходо татажархиба. Хэлэгүй болоһон хорото шара Хан Гаруудида ошоод «һэн, һэн, һэн» гэхэһээ бэшэ ойлгуулха юумэ үгы болобо. Алтан шара хараасгай дэлхэй дээрэ абарга могойн мяхан амтатай байна гэжэ хэлэбэ ха. Тэрэнһээ хойшо Хан Гаруди могойн мяха эдидэг болобо ха.

Тиигэжэ хоёр хүлтэ хүнүүдэй абарһанайнгаа түлөө айлай гэртэ байрлажа, уурхай заһадаг болоо юм. Хорото шара зүгы мүнөөшье болотор «һы, һы, һы» гэжэ зандаа юм гэжэ манай эжы үльгэр домог хөөрэдэг бэлэй.

Д. ШИРАБОН,
Яруунын аймагай Эгэтэ нютаг.

ШЭНЭ ТААБАРИНУУД

Нарин могой
Зуун хабиргатай.
(метр).

Хаан хашаа
Хара нохой зуугаа.
(түмэр дабтаха).

Ехэ тогоон соо
Бага тогоон бусалаа.
(модоной сабуу халааха).

Шогшогорхон бэетэй,
Шодогорхон һүүлтэй,

Дайнда иладаг
Дайша хүбүүн нэрэтэй.
(алха).

Яһанай шүлэн
Яндайса эблүүлдэг.
(сабуун).

Дүрбэнэй һарын түхэлтэй,
Дүрюу барима эшэтэй,
Хоёр тээшээ эршэтэй.
(ухами).

Һаадгүй һолжордог,
Һалагүй сэсэн.
(ута харуул).

Хазааргүй хатардаг,
Хана дахажа ябадаг.
(ханатай харуул).

Дошхон ябадалтай,
Дохолон харгытай.
(зайдан харуул).

Эндэ тэндэ алхалдаг,
Эрье ганга гаргадаг.
(барладаг харуул).

Хара могойн
Хэлэн хурса.
(һүүшэ).

Загаһан бэетэй,
Заряа нюргатай.
(үрэбтэр).

Барихада байдаг,
Бажуухада соолодог.
(соолго).

Харгыда байдаг,
Хашахада ябадаг.
(сабшуур).

Нюрган дээрээ хүбшэтэй,
Тэбхэ дээрээ тэргэтэй.
(гар хюрөө).

Г. ЛЕНХОБОЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: КПСС-эй ЦК-да. «Ажал — тэмсэл» — И. Деминой статья. Хонидой түл абалга тухай материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Аша олзотой һалбари» — Н. Носовой статья. «Түрүүшын үбэл» — А. Куклинай очерк.

Гурбадахи хуудаһанда: «Хуушан һургуулиин эдир наһан» — Т. Волынцевагай статья. «Элүүрые хамгаалгада» — А. Литвинагай корреспонденци. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Субботын үдэрэй хуудаһан.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — Үхибүүдтэ — «Золотой ключик» — уран һайханай фильм. 11.25 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат «Динамо» (М) — «Крылья Советов» (3-дахи үе). 12.10 — «Түрэлхидтэ зорюулагдаһан дамжуулга». 12.40—12.50 — Забһарлалга. 12.50 — Һүүлэй һонин. 13.00 — «АБВГД-ейка» (үнгэтэ). 13.30 — «Ан амитадай ажабайдал» (үнгэтэ). 15.00 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм тараалгын программа. 15.30 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ программа (үнгэтэ). 16.00 — Мультфильмнүүдэй программа (үнгэтэ). 16.30 — «Элитэ мэдээжэ совет дирижернууд». РСФСР-эй арадай артист Геннадий Рождественский. 17.20 — «Семнадцать мгновений весны» — телевизионно уран һайханай фильм (12-дохи сери). 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.00—19.10 — Забһарлалга. 19.10 — «Ан амитадай ажабайдал» (үнгэтэ). 20.40 — «Уран зураашад тухай хөөрөөн». С. Г. Бродский. 21.10 — «Хүгжэмэй литэ». 21.40 — «Сказки об Италии». М. Горький, уран зохёолой уншалга (үнгэтэ). 22.10 — «Мартагдашагүй киногой лентэнүүд» — «Подруги» — уран һайханай фильм. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30—00.40 — Забһарлалга. 00.40 — Совет дуунуудта СССР-эй композиторнуудай холбооной пленум.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 13.30 — «Человек на своем месте» — уран һайханай фильм. 15.05 — «Мастернуудай дуэт» гэһэн дамжуулга. 15.35 — «О времени и о себе» — телевизионно фильм. 16.00 — концерт.

САГАН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр Байгал шадар үүлэтэйшэг байха, багаханаар саһан орохо. Бусад газарнуудта сэлмэг байха, саһан орохогүй, һулаханаар һалхилха. 17—22 градус хүйтэн болохо. Баргажанай, Хурамхаанай аймагуудта 21—26, Зэдын, Хяагтын аймагуудта 13—18, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 31—33, үдэртөө 18—20 градус хүйтэн болохо байна.

Февралиин 9—10-да үүлэтэйшэг байха, саһан орохогүй, һулаханаар һалхилха. Һүниндөө 28—33, үдэртөө 17—22, хойто аймагуудаар һүниндөө 36—41, үдэртөө 21—26 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

Февралиин 11—13-да нэгэ бүрхэжэ, нэгэ сэлмэжэ байха. Зарим газарнуудаар багаханаар саһан орохо. Баруун тээһээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Температура һүниндөө 24—29, үдэртөө 15—20, хойто аймагуудаар һүниндөө 32—37, үдэртөө 18—23 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67,81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02325. Заказ № 1044